ATEITIS

MĖNESINIS

MOKSLEIVIŲ LAIKRAŠTIS.

Birželio — Liepos mėn. 1921 m.

Nr. 6—7.

TURINYS.

Naujus mokslo metus pradėdami *D-ro L. Bistro* . . 129
Ar daeisiu (eilės) 133
Idealo auka. *Sermėgio* 134
Supasi jūros (eilės) 136
Vaišėse. *Bitiko.* 137
A. A. kun. F. Daniusevičius. *St. T-tis* 141
Dantė Alighieri. *V. Mykolaitis* 143
Socijalinės problėmos. *P. Raulinaitis* 153
Religijos paslaptys. *A. Nikolas'o* 165
Pasaulėžiūros problėmos. *Pr. J.* 168
Gyvenimo balsai. *Argus* 170
Organizacijos Rūmų reikalų. *Argus* 171
Studentų draugijų atstovų tarptautinė konferencija Friburge 172
Knygos ir žurnalai: Kosmos, N. Vaidilutė, Mūsų Senovė 175
Mūsų gyvenimas 182
Pranešimai ir redakcijos atsakymai 191

Nr. 6—7 **ATEITIS** 1921 m.
BIRŽELIO—LIEPOS

Naujus mokslo metus pradėdami...

Ora et labora!

Ateina ruduo, artinasi žiema: prasideda moksleivijos darbymetis, nauji mokslo metai. Šie metai, kaip ir šimtai jau praėjusių, neša žmonijai palaimos, laimės, džiaugsmo kartu su nelaimėmis, vargais ir ašaromis. Laimė ir vargai tykoja ir mus, brangus broliai ir seseris Kristuje, kurie turim dar mokytis. Ir šie metai, kaip ir praėjusieji, siūlo mums daug, neša mūsų ateities slėpinius. Ko dabar, pradėdami metus, nežinom, sužinosim metams besibaigiant, o sužinoję džiaugsimės laimingi, ar liūsime nusiminę.

Kas daryti, kad išvengus to nusiminimo?

Reikia prisiminti ir neužmiršti Kristaus, mūsų Aukščiausiojo Mokytojo ir pavyzdžio. Esam krikščionys ir negalim nuleidę rankas laukti mūsų gerą likimą ateinant. Ne. Mes, katalikai, privalom jį patys sau palankiu padaryti. Laimė mūsų rankose. — Protingas žmogus pramato savo ateitį, o žinodamas koki jį privalo būti ir kokios jis nori, renkasi priemones. Ir mes, mokslo metus pradėdami, žinom kaip jie turi baigtis ir kaip mes norim, kad jiejie baigtūs.

Mes norim sąžiningai per ištisus metus bedirbdami tikrai pažengti pirmin moksle ir doroje. Mokslas ir doringumas suteiks mums, Kristaus vaikams, tos laimės, kurios ir mes patys paprastai norim ir kurios trokšta mumyse tėvai, broliai, seserys ir mūsų Tėvynė. Gerų mokslo ir lavinimos metų mes norim. Kaip to pasiekus? Minėjom Kristų. Taip broliai, seserys! Jis ir tik jis mus tikrai, ne-

klaidingai pamokys. Tik įsižiūrėkim atsidėję į Jo gyvenimą, įsižiūrėkim į Jį, prie Kryžiaus prikaltą, — suprasim, kaip turim dirbti, kaip gyventi, mes, būsimieji Dievo dangaus gyventojai.

Atsidėję, pasišalinę nuo žmonių, užsidarykim kasdien, kad ir keliom minutėm savo kampely kartu su Kristum savo širdy, su Jo kryžium prieš akis ir pasiklauskim. O Jis, tas visų žmonių Geradaris, atsakys: Sek manimi. Mane sekti reiškia: *melskis ir dirbk.* Ora et labora.

Štai priemonės mūsų tikslui pasiekti. Tad trumpai apie tas priemones: jų esmę ir vartojimą.

Mes turim laimės būti Kat. Bažnyčios sūnais, išpažinti Kristaus tikrąjį mokslą. Tas mokslas, arba krik. religija jungia mus su Dievu, mūsų Kūrėju ir nustato mūsų priedermes. Malda tobuliausiai pareiškia tuos mūsų religijos santykius su Dievu. Kaip be Dievo sąvokos negali būti religijos, taip lygiai be maldos negali būti tikro religingumo, dievotumo. Tiesa, religija ir malda ne tas pats, bet jos dvi taip sujungtos, kaip gyvybė ir kvėpavimas, kaip siela ir kalba. Kur yra protas, ten yra kalba, kur tikras religingumas, ten ir malda. Malda yra toji vaga, kuria religija leidžia tekėti žmonijai palaimą iš pačios versmės, iš Dievo[1]). Mes tik aname gyvenime tepamatysim, kiek malonių Dievas suteikė žmonijai per žmonių maldas! Tat melskimės! Maldoj žmogus tiesioginiai, betarpiai jungiasi su Dievu, pripažįsta Jį savo Kūrėju, Viešpačiu, išpažįsta Jojo galybę, gerybę, teisingumą, išreiškia Jam savo tikėjimą, meilę, atiduoda Jam brangiausią auką, save, savo sielą ir kūną. Žinoma, mes garbiname Dievą ir gerais darbais ir padoru gyvenimu, Jo vardan daromais ir gyvenamu, bet tai yra tarpiai būdai. Maldoj-priešingai; mintis apie Dievą apima visą žmogų, meilė, pasitikėjimas pripildo jį, jis nusižeminęs atiduoda save visą, ypač savo kilnią sielą Dievui, — tarp Dievo ir žmogaus nėr maldoj jokio tarpininko[2]). Jei

[1]) Einführung in die christliche Mystik, von Dr. I. Zahn. Paderborn. 1918. 2 auf. p. 167 sg.

[2]) Christliche Aszetik, von Dr. Fr. X. Mutz, Paderborn 1918 p. 122, sg.

didžios mintys daro didelį žmogų, tai maldoj, kada žmogaus minty ir širdy tėra vienas Dievas, žmogus yra didžiausias, nes nėr ir negali būti kas nors kilnesnio už patį Dievą. — Dievą garbinti, tikro religingumo reikalauja žmogaus visa siela: ir protas ir valia. Apribuotas protas neranda pilnos tikrenybės, kol nepasirems Dievu, valia nelaiminga ir amžinai trokšta, kol ji nepasisema iš neišsemiamo tiesos, grožio ir gėrio šaltinio—iš Dievo[1]). Užtad visų laikų žmonės, mokyti ir nemokyti, tamsuoliai ir šviesuoliai, žiloj senovėje ir dabar turėjo ir tebeturi religiją, tikėjimą. Tiesa, ir seniau ir dabar nevisi turi tikrą religiją, arba nenori jos turėti, bet be jokios religijos neapsieina: ir netikėjimas, nors keistu, yra tikėjimas, tik ne į Dievą, bet į jo nėsimą. Tad liksmi turį tikrą religiją, Kristaus mokslą, būkim religingi. Tą savo religingumą reiškim visame gyvenime, visuose darbuose, bet raskim kasdien ir tokių valandėlių, kad ir trumpų, kada mes visa siela Dievui atsiduoti galėtumėm. Žiūrėkim į Kristų: Jis prieš gerą darbą dirbdamas meldžiasi, dirbdamas meldžiasi ir pabaigęs dienos darbus eina į kalnus pasimelstų. Jis Dievas taip darė, tai ko besakyti apie mus. Kristus pilnai matė, kad mes be Dievo nieko negalim, ir kas yra Dievas ir davė mums pavyzdį iš kur semti jėgų, kaip gyventi. Todel melskimės visados. Pradėdami darbą, dirbdami, pabaigę. Kad ir užimti darbais galime bent vienam akies mirksniui pakelti savo dvasios akis Dievop ir tai jau bus malda. Darykim viską Dievo vardan, Jojo garbei. Tai bus malda. Kęskim nemalonumus, skriaudas, kantriai vargus kelkim Jojo garbei — tai bus malda. Bet ištrūkę šio gyvenimo reikalams iš nagų, bent trumpą laiką kasdieną jungkimės *tiesiog*, *betarpiai* su Dievu maldoj. Melskimės — siauroj prasmėj to žodžio. Melskimės Dievui, reikšdami Jam savo dėkingumą už visas gerybes, ypač už Kristaus mokslą, užtai, kad teikėsi mus padaryti Kat. Bažnyčios, Jojo vaikais. Melskimės, reikšdami jam savo gilų tikėjimą, viltį, meilę. Melskimės, idant

[1]) inquietum est cor nostrum, donec requiescat in te. Šv. Augustinas, Confessiones L. I c. 1.

mylėtumėm Jį; mylėdami, maldoj išliekim Jam savo meilę. Melskimės, prašydami sau, kitiems, savo Tėvynei, visai žmonijai reikiamų malonių, pagelbos reikaluose. Melskimės iš meilės; melskimės, nes tai Jojo įsakymas, Jojo Valia. Tikėkim, malda šimteriopai padidins mūsų darbingumą, darbo vaisius. Tik žiūrėkim į Kristų, į Jojo šventuosius, o įsitikinsim. Prašykim Kristų, o Jis mums paaiškins. Tik prašykim.

Bet ir dirbkim. Ora et labora. Blogai bus supratęs Kristų tas, kurs nenorės arba niekins darbą. Kristuje negalima atskirti Jo maldą nuo darbo. Jo darbas buvo malda, malda—darbas. Ir vienas ir kitas ėjo iš vienos versmės: Dievo valios supratimo.

Darbas netik yra Dievo įsakytas, bet ir pačios žmogaus įgimties reikalaujamas. Dievas mums suteikė nemažai įvairių gabumų, palinkimų. Bereikalo Jis to nepadarė. Tie gabumai nevartojami, ne plėčiami, gamtos dėsniais menkėja ir visai nyksta. Darbo tat reikalauja mūsų įgimties plėtotė, mūsų pačių tobulinimasis. Be to žmogus turi kasdieninių reikalų, kurių jis negali patenkinti nedirbdamas. Prakaituodamas žmogus teužsidirba duonos! Pagaliau, darbas yra garbingas žmogui. Jei žmogui ir nereiktų duonai dirbti, tai ir tuomet protingas žmogus neapsieitų be darbo: jo protas ir valia nori valdyti šį regimąjį pasaulį, pažinti jį ir iš to pasaulio pažinti jojo kūrėją, Dievą. Tai reiškia — dirbti.

Darbas yra priemonė šiam gyvenimui tvarkyti, kitąji, užsipelnyti. Darbas padeda žmogui jo vertę palaikyti ir kelti. Bet žmogaus darbas turi būti sąmojingas — *planingas ir tikslingas.* Dirbti reikia tikslui, *nuolatai ir ištvermingai.* Tada, ir tik tada darbas yra vaisingas ir kelia žmogų.

Kataliko darbų tikslu yra vienas — Dievas. Jis viską daro per Dievą, Dievuje, Dievui. Todel jo darbas turi būti atliekamas taip, kaip tai tinka Dievui. Katalikas — ką jis nedirbtų — turi taip dirbti, kad jam nebūtų gėda savo dar-

bą parodyti savo Viešpačiui, Dievui, ir kad žmonės suprastu iš jo darbų jį dirbant Dievui, savo Viešpačiui iš meilės. — Mes broliai ir seserys, turim mokytis, tobulinti mokslu protas, dorybėmis valia. Mokykimės Dievo garbei. Dievas nori tik gerą darbą. Užtat atlikim savo mokinio pareigas gerai, Iš to bus ir Dievui garbė, ir žmonėms džiaugsmo; patys būsim laimingi. Metams besibaigiant nereiks su baime laukti blogų pasekmių, nebus nusiminimo, nebus naujų vargų. Mūsų sąžinė bus rami, dvasia kilni tais jausmais, kurių duoda žmogui gerai atliktų pareigų supratimas, — žmogus jaučia jį esant žmogų. Jis drąsiai kelia akis dangop, tikėdamasis, kad tenai Aukščiausis Mokytojas — Kristus — irgi patenkintas savo mokiniu.

Tad dirbkim, broliai ir seserys, Dievo garbei, Tėvynės ir mūsų naudai. Dirbkim ir melskimės; melskimės ir dirbkim. Žiūrėkim dažniau į Kristų, Jis pamokys kaip tai suderinti, kaip tai daryti. Ora et labora.

Dr. L. Bistras.

Šilėno.

Ar daeisiu...

Vai per juodąjį purvužį,
Per klaikias būties naktis,
Ar daeisiu savo žvaigždę,
Savo dūmų paslaptis?
Ar daeisiu karšta širdžia,
Idealų kupiną,
Tą žinyną — jos šventyklą,
Kuri jai vis tolima?
Pučia vėtros šaltos, žiaurios,
Skina žiedo puokšteles
Ir po kojomis praeivių
Nusiskinus sviedžia jas —
Taip pat plėšo būvio vėtros
Mano sielos siekimus
Ir gesina kibirkštėles —
Švento jausmo supimus.

25. V. 20 m.

Sermėgio.

Idealo auka.

Šalta tamsi rudens naktis. Smarkus vėjas bei lietus nuo pat ryto kankinte kankina visus, kas tik bando pasirodyti gatvėje. Getvės veik visai tuščios — tik retkartėmis šmėkštelia viena kita žmogysta. Miesto pakraštyje vienam dideliam name pačio viršutinio aukšto pastogėje mažam langelyje staiga žybtelėjo elektros šviesa. Tai jaunas studentas Juozas Liepaitis parėjo klausęs lekcijų. Apibėgo pavargusių akių žvilgiu savo mažo kambarėlio keturias plikas sienas ir malonių šeimininkų suteiktus baldus, mažą stalelį, kedes, užversta knygomis lentyną; žvilgtelėjo ir į praplyšusį batą lyg ir besijuokiantį iš to lytaus, per kurį brido, ir nervingai pradėjo žingsniuoti po kambarį.

Šiandien jam visą dieną kažkaip neramu. Ar tai rudens melankolinis drėgnas oras paveikė į jo sielą, ar šiaip kas — patsai nežino. Ot viskas lyg tyčia susitelkė, kas tik gali nors kiek gyvenimą pasunkinti, paskaudinti. O čia dar ta vėtra staugia, kriokia apie langus lietaus lašais balzgenas ir taškos į stiklus ir varyte varo, ką tai sunkaus nepakelemo į tuščią, nykią kaip ta naktis širdį. Šiandien dar jis pietų nevalgęs, mat išsibaigė iš pamokų susigraibyti skatikai, o čia jau ir batai visiškai suplyšo, drabužiai tiek nusidėvėjo, kad vos besilaiko ir už kambarį reik jau atsilyginti. Sustojo, pakėlė galvą aukštyn ir bevilčiai pažvelgė į lubas. Ir pradėjo jame šėlti vidaus audra, mintys veltis vienan chaosan. Pesimizmo juodų šešėlių banga užliejo ir vilioja savo pragarmėsna. Rodos, blaškytūs it pagautas paukštelis; rodos sukniubęs verktų, raudotų it mažytis vaikelis. Taip neramu, nesmagu! Rodos, priėjai gyvenimo tako galą, priėjai bedugnę — jokios kitos išeities nėra, kaip tik pulti į ją užsimerkus, kad nei akys nematytų! . . . .
Bet kas iš to?! Nejučiomis pradėjo graibytis, ieškoti išeities. Galiausiai pašokęs sušuko: „Ar man pačiam žydėjime, pačioj jaunystėj liūdesy skandint savo sielą, skausmo retėžiaus apsikaustyti ir verkt, dejuot?! Ar man, nors skaudaus gyvenimo nešiojamam, bevilčiai dairytis, žvelgt bedugnėn ir rankas nuleidus vaidentuvėn juodas pesimizmo šmėklas kviestis?! Ne, oi ne!! Kas man pasaulio skausmai, kas erškėčiuoti gyvenimo takai, kas man audrų sūkuriai! Ištiesiu sukaupęs galias savo jaunystės sparnus, sumosiu dar galingai, kaip kadaisia svajojau ir mesiuos tiesiai užsibrėž-

tan tikslan. Dar jaučiu, kaip dega, liepsnoja idealų ugnis, kaip jų gaivinama plaka širdis, verda gyslose kraujas, o kūno prirakinta blaškosi siela, nerimsta protas. Visa pamiršiu, tų idealų gaivinamas žingsnis pirmin be atodairos, be kompromisų, ir ar laimėsiu, ar žūsiu. — Sugniaužęs rankas atsistojo, žengė kelis žingsnius į šen ir ten, vėl apibėga, bet jau aštriu akių žvilgsniu, kambarėlyje esančius daiktus, lyg norėdamas surasti juose ką nors naujo, savotiško, mostelėjo energingai ranka ir pašlijo į lovą. Ilgai mezgė nepaprastų minčių tinklus, įvairių įvairiausius planus bestatydamas, kol nepradėjo merktis akys ir nepabučiavo jo Ramybės Angėlas, įvesdamas į naują sapnų pasaulį. . . . . .

. . . . . .

Didelis, didelis guobtuvas medžių, o jų pačioje viršūnėje guli Liepaitis, Saulė gi kad kaitina, kad kaitina, rodos norėdama parodyti visą savo galybę. Taip jam negera nuo to karščio, rodos, kad galėtų, tai nustumtų saulę toliau. Jam begulint, kad gi pradės iš visų pusių lėkti paukščiai, vis su tokiais dideliais snapais ir kojomis it žmogaus ir vis ant tų medžių tūpti. Štai vienas atlėkė ir, užtūpęs ant jo, pradėjo girgždžiančiu balsu karkti, kojomis apkabinęs jį ir sparnais suplasnojęs iškilo padangėsna. . . . .

Štai jis sėdi ant aukšto, aukšto akmens, didelis, baltomis gėlėmis pražydusios pievos vidury. O pievos nei krašto, nei galo nematyti. Žiūri jis į tą pievą ir jam keista, kodel ji tokia didelė. Staiga gėlių žiedeliai virto gyvomis žmonių akimis ir atkreipė savo žvilgius į jį. Jam pasidarė nejauku ir jis, šiurpo perimtas, šoko nuo to akmens bėgti.

Štai jisai stovi tarprugėj. Rugiai išbėgę sulig juo, vienas prie vieno, kaip sukirpti, it rinktinė kariuomenė, it jūros marios, tik kraipo varpomis, tik siaudžia, šnabžda tarp savęs, tik švaistos, tik banguoja, tik maino varsas saulės spinduliuose. Jam taip smagu stovėti tarp tųjų, taip vėsu, taip gera alsuoti jų dvelkimu. O iš vakarų atslenka didelis didelis, visą žydrąjį dangų apsiaubęs, debesys, ūždamas, griaudėdamas, žaibuodamas. Aplink gi jokios pastogės, tik dideliausi jūruoja rugių plotai. Staiga tvykstelėjo žaibas ir trenkė tiesiai į jį perkūnas . . . . . .

. . . . . .

Liepaitis pabudo. Saulės prasimušė vos dar pirmieji spinduliai, rausvai apdabinę blaškomus smarkaus vėjo debesis.

„Koki keisti sapnai vaidenosi šianakt man“, — pamanė

jis ir skubiai pašoko rengtis duodamoms jo pamokoms.

. . . . . .

. . . . . .

Praslinko kiek laiko. Atėjo tokios pat šaltos, drėgnos, vėjuotos rudens dienos. Taip pat liūdnai staugė vėjas, balzgeno į langą lietus. Gamta, netekusi savo papuošalo, žalių rūtų, niūri niūksojo. Pageltę medžių lapai sklaistėsi lakiojo vėjo nešami, biro, nuklodami pažliugusią žemę. Jų vienas, vos dar tik atplėštas nuo medžio šakelės lapelis atskrido kapinynan ir, atsimušęs į kryžių, nukrito ant naujai supilto kapo. Prie kapo kryžiaus buvo parašas! „Amžiną Atilsį studentas Juozas Liepaitis“. Tai jis, kursai sukaupęs gyvenimo išblaškytas galias, ištiesęs jaunystės sparnus, ryžosi skristi į šviesų įdealų pasaulį. Būties letena nulaužė jo sparnus, pavargęs kūnas, atsimušęs į sipygliuotas likimo užtvankas, išseko kaip viesulos nublokštas lapas ir pertraukė tavąjį gyvybės siūlą.

Šilėno.

Supasi jūros....

Supasi jūros, kaip girios linguoja,
Kyla į dangų — krantą bučiuoja:
— O gal tai ne jūros, gal tai krūtinė,
Gal tai jos meilės daina gintarinė?
Gal tai ne srovės,
Ne sidabrinės,
Gal tik svajonės
Tai vakarinės —
Gal tai išbudinta meilės liepsną
Žvaigždžių ir žemės kerų kupina?
Neša audringąjį mano laivelį
Jūra bekraštė į svetimą šalį.
Bangos palydi nežinomos šaltos
Kaip tos svajonės, per anksti apgautos.
— O gal tai ne bangos,
Ne vėpūtinės,
Tik šilkakasės
Jūrų undinės,
Tiktai dalužės

Srovės saulėtos,
Tviškę — sugurę,
Sapne mylėtos?
Gal tai užgesę ilgėjimai mano
Ieško draugų glebiuose okeano?...

10 — VI — 20 m.

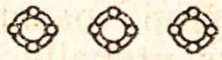

Vaišėse.

Kas nežino, kaip malonu ir smagu atostogų metu apsilankyti pas Gerulių Tetulę! Ji toki maloni gera, visuomet laukia svečių išsiilgus, niekuomet nesigaili vaišėms ragaišiaus iškepti, skilandžio, dešrų privirti. Toksai jau jos būdas: atvažiuos pas ją brolėnas ar seserėnas dienelei, išbus savaitę ir daugiau — neišleidžia! Bet ne vien tetulės būdas masina svečius, bet dar daugiau gal geltonai auksinio smėlio kalnely sužėlęs gražus pušynėlis. O jis taip arti: — per sodelį, pro pamargintus vartelius, penki žingsniai — ir geri pušyno skanų kvapą.

O apylinkė, apylinkė — sunku kitą tokią rasti! Pro vieną pušynėlio pusę ramus upelis droviai plaukia — sriūvena, prie kitos — prisišliįęs tetulės nedidelis sode paskendęs gyvenimėlis; žaliuoja pievos, geltonuoja rugiai, o už kokio varsto iš bebėgančio į Prūsus traukinio dūmai padangėje vingiuoja. Pavasario — vasaros metu tetulė nuolatos laukia ką nors atvažiuojant. Štai ir šiandien, sušvilpus pavakare traukiniui, ji daros kokia - tai nerami: tai skuba nušluoti kiemeli, tai seklyčioj sedynes nuvalyti, ištaiso lyg ledas žvilgančią staltiesę ir vis žiūri ir žiūri pro langą.

Ir suprantama, Ramutis Jonelis jai yra laiškeliu parašęs — šiandie pavakare būsiąs pas tetulę vaišėse.

„O koks tai geras tas Jonelis“, — pati sau kalba bevaikščiodama: „ir laišką tu man nepatingėk parašyti.. Ach, kaip gera, kad motinėlė, a. a. bent slibizuoti mane išmokino“...

Bet štai suurzgė pašiūrėje Rudis ir kad pradės skalyt ir kibti į ateinantį svečią, net tetulė turėjo išbėgti iš gryčios ir sudrausti nemandagų sutvėrimą.

Pamatęs Rudis, kad bereikalingas užsipuolė svečią, nuleido galvą ir urgzdamas — šnairuodamas pamažu nužingsniavo į savo guolį.

— „Sveikas, sūneli, seniai nematytas“. —

— „Kaip matau, tai jau ir į vyrus išaugęs!“ — džiaugėsi tetulė. — „Kurią gi klesą dabar eini?“ —

— „Į Septintąją, tetule, perėjau.“ —

— „Tai už metų, kitų baigsi? O paskui kur?“ —

— „Apie tai dar negalvojau, tetule.“ —

— „Bet eikš seklyčion, pasidėk pundelį, pasistiprink mažumą, pasilsėk, — nors prakaituotas nuo kelionės veidas, bet išblyškęs: tai vis tasai mokslas žmogų sausina.“ —

— „Sėsk, sūneli, užkąski šį tą,“ — ragino Jonelį tetulė: — „Aš eisiu vakarienės paruošti.“ —

— „Ačiū, tetulė“. —

Bet Jonelis neilgai rimo pats vienas seklyčioj. Kiek skanumynų kniptelėjęs, nubėgo numylėto šilelio aplankytų.

Jisai labai mėgo gamtą, jos ramumą ir grožę. Turėjo labai jautrią širdį artimo nelaimėms užjausti, rašinėjo alegorinius straipsnelius — vaizdelius „Ateitin“, o kartais albuman ir eilučių parašydavo. Vargas jam buvo tik galūnes derinti, bet užtat „baltas“ rašydavo, net plunksną čerkšdavo.

Štai pažįstamas samanotas apkerpėjęs storas beržo kelmas prie aukštos pušies prisiglaudęs. Jonelis čia mėgdavo pasėdėti. Bet kas čia? Vos meteliai antri prabėgo, o jis jau pušinėlio nebepažįsta: ne tas ir gana. Kalnelio viršūnėje nėra jau storulių pušių, čia gi aplinkui naujoji karta išaugus: jaunučiai berželiai stiebiasi, bėga aukštyn, išdygę kleveliai juos vejasi, tik pušaitės į šalis savo gauruotas šakeles skleisdamos, it kokios dėdienės garbiniuotas viršūnes— galvutes išdidžiai kelia aukštyn. Nors pavakarė, bet oras tvankus. Let ne let vėjelis jaunučių berželių lapelius kutena. Aukštųjų pušių pamažu viršūnės svyruoja — šilelis ošia ir audžia malonią negirdėtą dainą. Jonelis plačia krūtine traukia į save malonų pušių kvapo bangą, — negal atsigerėti. Atsisėdo ant kelmo ir užsimąstė.

„O kad kas man duotų šių pušelių dainą suprasti ir ją dailiais žodžiais žmonėms apreikšti, aš išmokinčiau savo brolius mylėti Lietuvą...“ galvojo Jonelis:

Išsiėmė iš kišenuko knygutę, paišelį; jo galą pakramtė ir pradėjo rašyti:

Linguodamos pušys
Jūs pasaką sekat,
Kaip bočiai senovėj
Už laisvę kariavo

Čia kraujas per mūšį
Upeliais sriuveno,
Kad priešai Lietuvą,
Užpuolę, kamavo...
Čia kovės didvyriai
Tėvynės laukuose,
Jos laisvę vadavo
Ir garbę kovose.
Garbę tiems didvyriams,
Tiems dvasios galiūnams,
Kovotojams laisvės
Teisės ir teisybės!..

— „Gyvi! gyvi! — pasigirdo pempės balsas lankoje.
— „Čir, čir, čir, r, r, r, — sučirškė ties galva žvirblys.
— „A! sveikas gyvas, žvirbleli“, — nusišypsojo Jonelis, įsidėjęs knygutę į kišenių, ir nužingsniavo artyn prie upelio. Atsistojo prie kranto, atsirėmė į gluosnį ir gėrisi apylinke.

Kaip saulutė į pavakarę raudona, tai ji dar raudonesnė atrodė upeliuko srovėj. Smagu čia ir malonu. Tolumoj, rytų šone graustinis dudeno. Paukščiai nerimo.

— „Žvirbly! žvirbly! žvirbly!“ — ištolo šaukė krūmuose pasislėpusi lakštutė.
— „Katė! katė! katė!“ — perspėjo žvirblelį, bet tuojau užsipuolė ant katės.
— „Ką neši? ką neši? ką neši? —
— „Žioply! žioply! lėk, lėk, lėk!“ —
— „Čir, r, r, čir, čir, r, r!“ — užpuolė katę kiti žvirbliai, Toji paleido iš dantų savo jauną katuką, primerkė žaliasias kreivas akis ir rūsčiai pažiūrėjo į žvirblius.

Jie tuojau į šakas.
— „Kurni-jau, kurni-jau?“ — nusišypsojo katė.
— „Labai man čia miela! labai man čia miela,“ — džiaugėsi viršūnėje volungė
— „Žiūrėk! žiūrėk! žiūrėk!“ —
— Kur, r, r? kur, r, r?„ — klausia žalioji, iš vandens savo plokščią galvą iškišus.
— „Žuvis! žuvis! žuvis!“ —
— „Bus lietaus. Žioply! lipk į olą tuojau! — šaukė viršūnėje volungė.
— „Gryžk! gryžk!“ — atsiliepė rugiuose griežtė.

Mat Rudis išbėgo pasipaukščiaut.
— „Varlė! varlė! — gąsdino visai Rudį.

— „Brolau, brolau,“ — sukasi apie ausį uodelis ir šnekina Jonelį.

Bet štai pakilo pas tetulę ant kiemo trukšmas: tai vištos susivaidijo:

— „Dvi kapas šimtą dešimtį!“ — šaukia viena.

— „Tris kapas penkesdešimtį!“ — neužleidžia kita.

— „Eikit gult!“ — neiškentė senis gaidys.

— „Spangy! spangy!“ — juokėsi uodas iš Jonelio. Tas stvėrė sau už ausės, bet jau uodo nėr.

— „Et, lenko šmote!“ — subarė jį Jonas.

Ir buvo jau beeinas namon, kaip štai pasklido netikėtai liūdnai — malonūs dainos garsai. Jonelis pradėjo klausyti. Tai beeidama iš darbo, per dieną nuvargę, kaimo mergaitė dainuoja:

Broleli mano, mano jaunasai,
Kada pabaigsi su lenkais karą?
Pražuvus džiaugsmui, lyg ryto rasai,
Nėra paguodos — našlaitę bara...
Aitri dalelė varguolei tenka
Nėra tėvelių, seselių, brolio...
Jau trys meteliai vargelio slenka,
Pargrįšk broleli, pargrįšk iš tolio...

Nutilo daina. Bet aidai vis tebeskamba Jonelio sielos gilumoj. Ir besileidžiančios saulutės spinduliai jau jam netaip malonūs, kaip buvo pirma ir visa gamta jau ne taip skaisti; jam pasidarė liūdna... Nuleidęs galvą, užsimąstęs pasileido jisai eiti namon. Bet štai keleliu joja raudonplaukis Baltrus širmius naktigonėn ir linksmai dainuoja:

Ei, bernužiai, stokit čia,
Vysim lenkus, nors nakčia.
Žirgus greitai pabalnokit,
Jokit Vilnių atvaduokit!
Bus teisybė mus, —
Želigovskis žus!
„— Ei, žiūrėkit, jau riščia
Kuria lenkiška „bracia“ —
Vieno smūgio paragavo,
Jau nemato kulnų savo,
Bėga jie namon —
Stačiai Varšuvon!..“

Prašvito Jonelio akys. Čia suskambėjo lietuvio noras, viltis ir galybė. Skambėjo drąsa Baltraus daina, aidėjo

ramiuose sodžiaus kiemuose, lėkė į padanges. Ji jau nutilo, o Jonelio ausyse ji ilgai dar skambėjo.... Jau temo kuomet Jonelis sugrįžo iš pušynėlio, kuris taip jam kas vakara augino mintis ir svajonės. *Bitikas.*

Šveicarija.

A. † A.

Kun. Felicijonas Daniusevičius.

Nepersenai laikraščiai pranešė visuomenei liūdną žinią: gegužės 31 d. Kauno ligoninėj mirė, smagenų ligos pakirstas, *kun. Felicijonas Daniusevičius*, Ukmergės gimnazijos kapelionas ir Šv. Trejybės bažn. valdytojas.

Ta žinia ypač liūdna yra mūsų katalikiškąjai moksleivijai, netekusiai gero auklėtojo — vadovo; liūdna ji yra ir šiaip visuomenės veikėjams, netekusiems dar vieno jauno, uolaus draugo — darbuotojo.

Todel, jo garbei, tebūnie leista ir „Ateityje“ keletą eilučių pabrėžti, kurios gal, nors trumpai,!* nušvies, peranksti užgesusios žvaigždės, — tikrojo — ateitininko gyvenimą.

Kun. F. D. yra gimęs 1891 m. Kuršėnų parapijoj. Baigęs Šiaulių gimnazijos 5 klases, įstojo Dv. Žem. Seminarijon; ją užbaigęs, išvažiavo Petrapilio Dvas. Akademijon. Tačiau, dėliai silpnos sveikatos, jos nebaigė, — išėjo tik 3 kursus. 1919 m. sugrįžęs Lietuvon tapo paskirtas Ukmergės gimnaz. kapelionu. Ir čia nors trumpai, bet uoliai pasidarbavęs, mirė dar jaunas, — turėdamas vos 30 m. amž.

Kun. F. D. buvo tikras šių laikų kunigas, kurs kilęs iš liaudies jai pasišventė visa siela. Tai kunigijos pavyzdys ne tik jauniems levitams, bet ir šiaip pasauliniems ateitininkams. Kilnų ateitininkų obalsį „viską atnaujinti Kristuje“ jis suprato plačiai ir rimtai. Tai liūdija jo darbai.

Visupirmą, a. a. kun. F. rupėjo tikybinis, jo globojamų, moksleivių susipratimas. Trokšdamas moksleivius padaryti tikrai mokslo vyrų vardo vertais, tikybos mokslą jis aiškino ne „sausai“. Jis jaunas širdis suįdomindavo tikybos klausimais, kad patys moksleiviai veržtavosi jų na-

*) Pageidaujama, kad artimi vėlionės dr-gai jo darbuotę ir būdą plačiau nušviestų.

grinėti. Tikybinius klausimus jis rišdavo moksliniai ir savo praktišku patyrimu, asmenišku įsitikinimu remdamasis. Stipri ateitininkų kuopa, buvo jo gaivinama. Vėlionis įkūrė ir Liet. Katal. Mokytojų Sąjungos skyrių. Vasaros mėnesiais, rošė gerų mokytojų.

Kun. F. rūpėjo ir sodžiaus jaunimas; jo dėka iš vokiečių valdžios tapo išgautas leidimas organizuoti pavasarininkų kuopas, Ukmergėje tapo įsteigtas „Pav." centras.

Matė vėlionis ir darbo žmonių skurdą. Todel dalyvavo ekonominiame ir socijaliame gyvenime. Darbininkus organizavo į krikščioniškas dr-jas, moteris būrė į Liet. Kat. Moterų sąjungą; medžiaginei žmonių gerovei pakelti įsteigė Ukmergės vartotojų b-vę. Kurė kr. — demokratų skyrius, juos gaivino, stiprino, dalyvavo partijų kovose, tvėrė šaulių būrius, prakalbomis ir patarimais ragino žmones į tėvynės kūrimo darbą.

Darbe jam daug padėjo jo būdas: tyras linksmumas ir duosnumas. Savo menku skatikėliu jis šelpdavo ne tik pavienius asmenis, bet ir organizacijas. Todel visų buvo mylimas. Tačiau, kaip kiekvienas uolus idėjos darbininkas, turėjo ir savo priešų. Bet, į juos neatsižvelgdamas, savo darbą varė pirmin.

Tokiame tat idėjos darbe praslinko trumpos kun. F. D. dienos. Trumpos, bet garbingos!.. Žiūrint į tą gyvenimą, į jo nuveiktus darbus nejučiomis kyla mintis: iš kur jis sėmė tiek energijos, uolumo, ištvermės pasišventimo žmonių gerovei? Kristuje, kurs pasakė: „Kaip vynmedžio šakelė negali atnešti vaisiaus pati iš savęs, jei nepasilieka vynmedyje, taip nei jūs, jei Manyje nepasiliksite. Aš esmi vynmedis, jūs — šakos; kas pasilieka Manyje ir Aš jame, tas atneša daug vaisiaus: nes be manęs nieko negalite padaryti." (Šv. Jon. XV, 4 — 6).

Tas pats a. a. kun. F. D. darbais išpuoštas gyvenimas sugriauna ir tą „miegalių" nuomonę: girdi, ką aš vienas gero galiu padaryti, jei tiek daug snaudžia .. — Jei kiti ir snaudžia, tai tu, drauge, savo darbais būdink jį iš miego!.. Nemanyk, kad tavo darbai be pasekmių! Tikėk! Tavo pasėta idėjos sėkla ir po mirties žadins kartų — kartas!..

Baigsiu. Anksti užgeso, skaisčiai prašvytusi žvaigždė!.. Bet ji užgeso tik mums... Amžinatvei ji prašvyto dar skaisčiau!..

Ilsėkis Viešpatyje amžinai!..

St. T-tis.

V. Mykolaitis.

Dantė Alighieri.

1321 — 1921.

Žmonijos istorija turi įrašiusi daug garsių vardų, kurie amžių amžiais minimi vėlesniųjų kartų, liko kaip ir simboliai kadaisia skelbtųjų savo idėjų ir atliktųjų darbų. Visi tie dideli žmonės turi bendrą žymę: plačiai išbujojusią bent kurią dvasios pajėgą, kuri ir išskyrė juos iš pilkos paprastų mirtingųjų minios. Bet kadangi žmogaus prigimtyje visumet yra palinkimų į gera ir į bloga, o ir visas gyvenimas yra šių dviejų galybių kova, tad ir dideli žmonės, arba genijai, pasireiškia kaipo vienos ar kitos pusės obalsių vykintojai. Vėlesnėsės kartos, garbindamos genijų, ne visados tinkamai įvertina jo reikšmę anoj kovoj ir savo pažangos kely. Ir jeigu mes lenkiame galvas minėdami žmones, kurių nepaprasta dvasios pajėga sudrumstė tyrą minties versmę, arba atgal pakreipė jos bėgį, arba krauju nuliejo žemę, tai kiek gi didesne pagarba turėtume minėti tuos, kurių visas dvasios palikimas skamba vienu kilniu „Excelsior“, liūdydamas ne tik žmogaus genijaus galybę, bet ir dievinę jo įgimties dalį.

Tokis šviesus žmonijos genijus yra didis italų poetas Dantė Alighieri, nuo kurio mirties šįmet sukanka lygiai 600 metų. Ne tik italų tauta, bet ir visas kultūrinis pasaulis švenčia šiąs sukaktuves nepaprasta rimčia ir ypatingu susitelkimu. Visose Europos šalyse susikūrė atskiri komitetai šiai šventei organizuoti. Holandijoj tokį komitetą sudarė visi katalikų vyskupai, Šveicarijoj vyskupai ir šiaip jau žymūs valstybės vyrai, pirmininkaujant Rymo Pasiuntiniui. Pats Rymo Papa Benediktas XV pagerbti didžiam poetui išleido atskirą encykliką, kuria kreipiasi į katalikų universitetų ir institutų profesorius ir studentus, primindamas Dantę esant katalikų tikybos garbę. Katalikų mokslas skelbiamas visuose Dantės kūriniuose. Encyklika sako, kad Dantė buvęs didžiausias krikščionių tiesos poetas ir kviečia jį studijuoti itin šiuo metu, kai iš mokyklų kesinamasi išstumti krikščionybės jausmai.

Dantės gyvenimas buvo nepaprastai įvairus ir įdomus. Tačiau norint bent kiek smulkiau jis aprašyti, reiktų duoti visą platų tų laikų Florencijos politikos, visuomenės ir kultūros vaizdą, o tai yra negalima sutalpinti šio rašinėlio lapuose. Dantė gimė Florencijoj 1265 m. žinomoj Alighieri'ų

šeimynoj. Ramus laikotarpis, kuris po ilgų ir skaudžių politinių suiručių prasidėjo Florencijos respublikoj apie 1280 m. buvo labai patogus jaunam poetui įgyti mokslo žinių ir praskleisti pirmuosius genialingos savo dvasios pumpurus. Kas buvo Dantės mokytojai mes nežinome. Bet mokslas, kurį jis įgijo ir kuris glūdi jau pačių pirmutiniųjų jo kūrinių pamate, yra grynas krikščionybės mokslas tuo metu puikiai išsivystęs sintetinėj didžių Dominikonų Alberto Didžiojo ir Tomo Akviniečio filozofijoj. Ši filozofija tiko tų laikų ūpui. Renesanso dvasia jau buvo pakreipusi mintį į senąjį Graikijos ir Rymo pasaulį, kurio meno ir mokslo turtai žavėjo naujųjų Italų sielas. Bet reikėjo, kad tai būtų suderinta ir su naujo amžiaus gyvenimo reikalavimais, o itin su krikščionių tikėjimo tiesomis. Nes tuo metu tikėjimas buvo taip gyvas, kad kiekvieną gyvenimo srovę kreipė savo vaga. Ir štai šv. Tomas Akvinietis išriša didį uždavinį: prikelia senąjį mokslą naujam gyvenimui, sukrikščionija Aristotelio filozofiją ir graikų dialektika remia amžinųjų tiesų teisingumą.

Sekdami Dantės kūriniais mes matome, kad apie 25 savo amžiaus metus jis yra puikiai susipažinęs su visais tomistinės filozofijos dėsniais ir apskritai prieš 30-tus yra įgijęs visą savo laikų mokslą visose jo srityse. Tokia galinga ir plati buvo šio žmogaus dvasia, iškėlusi jį į didžiausių žmonijos menininkų ir išmintingųjų tarpą.

Praėjus 600 metų, šiandien mes vaizduojamės Dantę vien jo poezijos šviesoje, kaipo žmogų visai paskendusį savo vizijose ir gyvenantį vien savo meilės pasauly. Taip jį mums rodo ir jo biūstai bei portretai: ištisęs, pailgas ir liesas veidas, aukštyn pakelti antakiai, plona nuo vidurio žemyn palinkusi nosis, plonos lūpos ir truputi į priekį pasidavęs smakras, — visas tas veidas su jo į tolį žiūrinčiomis akimis ir žemyn nusvirusiais bruožais daro įspūdį tylaus melancholiko, gilaus kontemplatorio, ne šios žemės sūnaus. Tačiau tikrame kasdieniame gyvenime Dantė kitaip atrodo, jei ne veido bruožais, kurių mes nežinome, tai bent savo būdu. Jis buvo tikras savo amžiaus sūnus ir veiklus savo tėvynės ir visuomenės narys. Poezija ir gyvenimas tais laikais — tai dvi atskiri sriti, kuriose tie patys žmonės ir tie patys daiktai visai kitaip atrodo. Poezija bujoja puikiuose Florencijos soduose, kur, poetų žodžiais tariant, vaikštinėja būtinai gražios, tobuliausiomis dorybėmis nešinos ir visuomet perdaug jiems rūsčios „donnos“ florentietės — ne visad tikinčios jų dūsavimams ir skambiųjų sonetų

pagirams. Kiekvienas poetas turi savo donną ir kiekviena donna savo poetą. Bet išėjus iš poezijos sodų visos tos donnos virsdavo paprastomis tetulėmis, seserimis, net žmonomis — šeimininkėmis, o visi tie poetai — pirkliais, valdininkais, bankininkais, kariais, šeimynų tėvais. Tokis buvo ir Dantė. Vos persiritęs per antrąją savo amžiaus dešimtį, stoja į karių pulkus ir kardu gina savo tėvynę vėl prasidėjusiuose karuose. Apie 1292 ar 5 metus veda žmoną ir vėliau susilaukia 5 vaikų. Sulaukęs 30 metų amžiaus, stoja į viešą visuomeninį savo miesto gyvenimą ir, kad gavus rinkimo teisių, dedas į gydytojų ir aptiekininkų sąjungą. Florencijoj tada ginklu kovojo dvi partiji: Baltųjų ir Juodųjų Gvelfų. Dantė buvo prisidėjęs prie Baltųjų. Tad, kai 1302 m. Juodieji paėmė miestą, poeto turtai liko konfiskuoti, jis pats ištremtas iš tėvynės, o vėliau net sudeginti pasmerktas. Nuo to laiko, nieko neturėdamas, blaškosi pas įvairius vaišingus kunigaikščius ir didikus, kurie apskritai mėgo globoti ir pas save laikyti garsius meno ir mokslo žmones. „Dievinėj Komedijoj“, parašytoj ištrėmimo metu, poetas skundžiasi tokiu savo gyvenimu: „Tu turėsi palikti visa tai, kas yra miela ir brangu tavo širdžiai... Tu patirsi, kaip sūri yra svetimo duona ir kaip skausmingas kelias kopti ir leistis svetimo laiptais“. (Dangus, XVII) Poeto ištrėmimas tęsėsi ligi 1318 m. Tada jis grįžta į Rovenną ir ten apsigyvena su dviem savo sūnais ir dukterimi. Ten pat baigia didžiausią savo kūrinį „Dievinę Komediją“, ten ir miršta 1321 metų rugsėjo m. 14 d., eidamas 57 metus. Iškilmingomis laidotuvėmis bent po mirties pagerbta didis žmogus. Jo kūnas sudėta Rovennos San Pier Maggiore bažnyčioj.

Einant prie Dantės kūrinių apžvalgos, negalima nutylėti dar vieno įvykio, kuris, tiesą, kasdieniame jo gyvenime didelio vaidmenio nesuvaidino, bet kuris jo sielos gyvenime yra vienas svarbiausių, galima sakyti, veiksnių ir be kurio Dantė kaip poetas yra nemanomas. Tas įvykis — tai jo meilė Beatricei. Šiuodu vardu yra amžinai sujungtu ir negalima minėti vieno neprisimenant kito. Apie pačią Beatricę ir apie Dantės meilę turime vienintelį tų laikų liūdymą — tai pačio poeto kūrinį „La vita nuova“ — „Naujasai Gyvenimas“. Visas jo turinys — tai poeto meilės istorija. Poetas pasipasakoja, kad pirmą kartą jis pamatė Beatricę baigdamas 9 metus, jinai gi buvo pradėjusi devintus. „Ir nuo tos valandos, sako jis, Amuras (meilė) ėmė valdyti mano dvasią“. O pati Beatricė jam atrodė

esanti ne žmogaus duktė, bet Dievo, tariant Homero žodžiais. Bet praėjo vėl 9 metai kol Dantė sutiko ją antru kartu. Ji pirmoji poetą pasveikina ir prakalba. Tas jį taip nudžiūgina, kad parbėgęs namo, jis užsidaro pats vienas ir svajoja apie maloningąją savo donną. Ir štai jis pamato nuostabų regėjimą, kurį aprašo pirmame savo kūrinio sonete. Šią savo meilę poetas laikė didžiausioj paslapty. Jisai tyčia nuduoda mylįs kitą donną, kuri būdavo kartu su Beatrice, rašo jai sonetus, o jai išvažiavus į kitą miestą, apsimeta esąs prislėgtas didžiausio skausmo. Tačiau, kad paslėpus tikrąją meilę, reikėjo pasirinkti vėl kitą donną — ir čia poetas jau pertoli nueina. Imta kalbėti, kad jo santykiai su nauja mylimąja išeiną iš padorumo ribų. Beatricė užsirūstina ir nebesveikina daugiau poeto. Šis pamato, kad dabar nebegalima ilgiau slapstytis, prisipažįsta tikrąjai savo mylimąjai, kuri jam viską atleidžia Šis menkas atsitikimėlis turi daug reikšmės visoj toj be galo švelnioj poeto meilės poemoj ir slepia gilesnės simbolinės prasmės. Jis nusikalsta savo donnai, daug del to kenčia ir gailisi. Šį skausmą poetas vadina nauju savo atsimainymu.

1290 metais Beatricė miršta. Tačiau poetas vis lieka jai ištikimas. Jo meilė ir pirmiau buvus subtili ir dvasinė, dabar gauna visai mistikinio pobūdžio. 34-me „Naujo Gyvenimo“ skirsny Dantė aprašo, kaip jis metinėse Beatricės mirties sukaktuvėse sėdėjęs vienas ir minėdamas savo mylimąją paišęs angelą. Jau čia matoma atsimainiusios Beatricės simbolis, kuri „Dievinėj Komedijoj“ nuves poetą į pat dangaus aukštybes.

Ši taip skaisti ir gili meilė valdė visą dvasinį poeto gyvenimą ir visą jo kūrybą. Ji laikė poetą aukštybėse, saugojo nuo žemų jausmų, kurstė įkvėpimo galią. 30-toj „Skaistyklos“ giesmėj Dantė deda į Beatricės lūpas šiuos reikšmingus žodžius: „Vienu laiku aš jį prilaikydavau savo veidu ir jaunos mano akys šalia manęs jį vedė tiesiu keliu“. Panašų liūdymą randame ir paskutiniame „Naujojo Gyvenimo“ sonete: „Virš sferos, kur plačiausiai teka, eina širdies mano atodūsis. Nauja dvasios pajėga, kurią Amuras (meilė) man į širdį diegia, kelia ją be paliovos į viršų“.

„Po šio soneto, taip baigia Dantė savo „Vita nuova“, man apsireiškė nuostabi vizija; joje aš pamačiau tokių daiktų, del kurių aš pasiryžau nieko daugiau nebetarti apie šią palaimintąją, kol negalėsiu tobuliau apie ją kalbėti. O to pasiekti aš stengiuosi tiek, kiek galiu, kaip ji pati tai žino tikriausiai. Ir del to, jeigu tai yra malonu Tam, kuriam

visi daiktai gyvena, kad ir mano gyvybė tęstūs dar keletą metų, aš tikiuosi pasakyti apie ją tai, ko niekad nebuvo tarta apie nė vieną. O paskui tesiteikie Tasai, kuris yra visokio maloningumo Viešpats, kad mano vėlė galėtų eit ir regėti garbę savo donnos, tos palaimintosios Beatricės, kuri garbingai veizdi į veida To, qui est per omnia saecula benedictus".

Kas buvo ta garbingoji Beatricė, niekas nežino. Pats poetas uoliai paslėpė visus jos biografijos davinius. Net jos vardas lieka abejotinas del migloto toj vietoj Dantės išsireiškimo. Poetas sako, kad ji buvo vadinama Beatrice daugelio žmonių, kurie nežinojo kaip ją vadinti. Pats vardas reiškia „palaimintoji" arba „palaimos teikiančioji". Jis puikiai apibūdina ne tik poeto mylimąją, bet ir visą jo kūrinio prasmę, kuri yra ne kas kita, kaip dvasine meilę į palaimą kylančios širdies atodūsis. Del to daugelis kritikų bandė įrodyti, kad Beatricė tai nėra tikro gyvenimo moteriškė, bet vien įsivaizduotinas mistiškos poeto meilės simbolis, jo nežemės vizijų karalaitė. Bet šita ultra — idealistų nuomonė yra griežtai priešinga pačio Dantės liūdymui. „Vita nuova" duoda tiek charakteringų smulkmenų įvairiose kasdienio gyvenimo aplinkybėse, atpasakotų tokiu paprastumu ir nuoširdumu, kad abejoti apie tikros, gyvos Beatricės buvimą nebegalima. Žinoma, nors poetas rėmėsi tikrais gyvenimo daviniais, tačiau savo įkvėpime pakilo daug aukščiau jų. Realinį gyvenimą jis matė idealinėj šviesoj ir du pasauliu supynė į vieną simbolingą kūrinį. Ir pati jau viršutinė šio kūrinio lytis puikiai tinka realistiniam turinio simbolizmui. „Naujasai Gyvenimas" yra parašytas proza ir eilėmis. Pirmiausia poetas proza aprašo kokį nors atsitikimą, viziją ar savo dvasios pergyvenimą, paskui eilėmis, dažniausiai sonetu, duoda to atsitikimo įkvėptą poezijos kūrinį, kurį paskui vėl proza skirsto į dalis ir aiškina. Čia mes randame visą poetinio įkvėpimo eigą ir nevieną kūrybos paslapčių išaiškinimą. Visa tai juoba svarbu, kad Dantė buvo gilaus dvasinio gyvenimo žmogus ir genialingas menininkas savo kūryboje paprastas, aiškus ir atviras.

Dantės simbolizmas ir moteriškės idealizavimas, kokį mes randame kaip „N. Gyvenime", taip ir kituose jo kūriniuose yra ilgos evoliucijos vaisius ir tam tikro literatinio metodo išdava. Tą naują metodą Dantė praminė „Il dolce styl nuovo" — ir juomi apsivainikavo ilgų amžių vystymosi eiga nuo žemos Ovidijaus erotikos „Ars amandi" ligi dvasinės meilės ir metafizinių tiesų simbolizmo — „Nau-

jojo Gyvenimo". Pasiekęs Dantėj aukščiausios savo viršūnės „Il dolce styl nuovo" ir mirė. Gimė gi jis Bolognoj prie garsaus tuo metu universiteto, kur mokė didžiausios krikščioniškosios minties sintetikas šv. Tomas Akvinietis. Šio rašinio įtalpa neleidžia panagrinėti kokios įtakos turėjo į poeziją tas mokslas, Šventraščių ir kai kurių Bažnyčios rašytojų studijos. Tenka tik pažymėti, kad ta įtaka ištiesų buvo žymi. Dantės raštai tai puikiai parodo.

Ir dar vienas veiksnys, jau grynai religinio pobūdžio prisidėjo prie „Il dolce styl nuovo" išsivystymo. Tai ypatingai tais laikais ėmęs platintis Marijos kultas, moteriškės idealą statydamas visame jo grožy. Iš čia nesuskaitomas Madonų skaičius to periodo tapyboj, iš čia taip pat krypsnys poezijoj idealizuoti moteriškę apskritai ir matyti joje visokių dorybių indą.

Pagaliau, senoji meilės poezija iš amžio į amžių vis tuo pat būdu garbindama moteries kūno grožybes ir vis taip pat ašarodama del jos rūstumo ir širdies šaltumo į liepsnojančią poetų meilę ir jų atodūsius, gyvesnės dvasios žmonėms jau buvo gyvai įkirėjusi. Tad šuolis į idealizmą buvo taip galingas, kad gyva moteriškė pasijuto pavojuje visai ištirpti abstrakcijose, virsti gryna proto sąvoka, o meilė kažkokiu bejausmiu skendėjimu. (Pav. pas Dantės prietelį Cavaleanti). Bet čia stoja Dantė. Giliu realinio gyvenimo nujautimu, aukšta sielos intuicija ir skolastikos išmankštytu protu jis laimingai jungia du pasauliu į vieną vidaus harmonija spindintį vaizdą. Karakteringą realistinio Dantės simbolizmo pavyzdį randame pirmoje jau minėtoje „Naujojo Gyvenimo vizijoje. Poetas regi, kad jo kambarį užkloja liepsnotas debesys, o jame apsireiškia Amuras — tik ne grakštus angeliukas, bet galingas Viešpats, „kurio žvilgis nugasdintų jį pamačiusį." Viešpats linksminas ir kalba, bet poetas supranta tik šiuos žodžius: ego Dominus tuus. Viešpats savo glėby laiko miegančią moteriškę, vos pridengtą šviesiai raudona skara. Poetas pažįsta, kad tai yra jo paties donna — Beatricė. Vienoj rankoj tas Viešpats laiko degančią poeto širdį, budina miegančiąją ir verčia ją tą širdį valgyti. Ir ji valgo nusigasdama. Po to Viešpaties linksmumas virsta karčiu verksmu, jis suspaudžia donną glėby ir išnyksta poetui iš akių. — Apčiuopemesnio realizmo pačiame vaizde ir gilesnio simbolizmo jo prasmėj vargu ar galima laukti.

Eilės įeinančios į „N. Gyvenimą" nesudaro nė pusės visų smulkių Dantės kūrinėlių — canzoni, parašytų tarp

19 ir 27 jo amžiaus metų. Tačiau likusieji, itin paskesnieji kūrinėliai, kuriems tyčia duota alegorinė prasmė, meno žvilgiu stovi daug žemiau.

Laikotarpy tarp „N. Gyvenimo". canzoni ir „Dievinės Komedijos" Dantė parašė dar kelis veikalus, bet nė jie neturi didelės reikšmės. „Il convito" (puota) yra tik eilių lytimi apvilkti moksliniai ir filozofiniai klausimai. „De vulgali eloquio" (apie liaudies kalbą) lotynų kalba proza parašytas filologinis įtalų (liaudies) tarmės tyrinėjimas. Šiuo veikalu, kaip ir visa savo kūryba, Dantė pradėjo stiprius pamatus tautinei italų literatūrai. Lig tol dar buvo viešpatavusi lotynų kalba. „De monarchia" taip pat lotynų kalba mokslinis veikalas, kurio dugne tačiau glūdi svajonė apie amžiną pasaulinę taiką, globojamą taip pat pasaulinio imperatoriaus suvereniteto.

Didžiausias ir svarbiausias Dantės kūrinys, kurio jis įgijo amžiną garbės vainiką, yra „La Divina Comedia" („Dievinė Komedija"). Jau iš paskutiniųjų „N. Gyvenimo" žodžių, kur poetas žada tarti apie Beatricę tai, kas niekad dar nebuvo tarta apie jokią kitą moteriškę, galima spėti, kad poetas būsimam kūriniui sutelks visas savo dvasios pajėgas. Ir ištiesų, tuoj po Beatricės mirties jis ima ruoštis tinkamai savo prižadą išpildyti. Jau šio prisiruošimo metu, reikia manyti, kilo Dantei mintis, savo meilės poemą, kurioje būtų garbinama tiktai Beatricė pakeisti plačia, jei taip galima pasakyti, žmonijos epopeja, kurioje būtų galima duoti savo širdies karalienei tikrai karališka vieta.

Progos galinai susikristalizuoti poeto mintims ir nustatyti grandiozinio kūrinio lyčiai davė paskelbtas Rymo Papos Banifacijaus VIII jubilejus 13-tajam besibaigiančiam amžiui paminėti. Sujudo visas krikščioniškasis pasaulis. Minių minios plaukė į Rymą. Keliauninkų tarpe rados ir Dantė. Ir štai religinio susijaudinimo ir dvasios pakylimo metu išsiblaško tuskusis tvaikas, kuris slėgė jo dvasią nuo pat Beatricės mirties.

... Jis klaidžiojo tamsiame miške, jis matė visas nupuolusio žmogaus kančias ir štai atėjęs prie Skaistyklos slenksčio puola ant kelių prieš Angelą, kuris laiko raktą ir atrakys jam atgailos ir išpirkimo duris. Tada tik pasitiko jį dangiška aisimainiusi Beatricė ir įves jį į amžinosios laimės buitį. — Tokia yra „Dievinės Komedijos" koncepcija.

Poetas aprašinėja simbolinę savo kelionę būk tai atliktą 1300 metais į Pragarą ir į Skaistyklą, vedžiojamas, senovės rymiečių poeto Virgilijo, ir į Dangų, kur jį veda pati

Beatricė. Kūrinys pasižymi nepaprastu savo lyties aiškumu. Trys dalys: Pragaras, Skaistykla ir Dangus kiekviena turi po 33 giesmes. Pridėjus vieną įžangos giesmę, gausime 100. Parašytas tercetais — trieiliais posmais, tris kart derinamomis galūnėmis. Kiekviena kūrinio dalis baigiama tuo pačiu žodžiu „stelle“ — žvaigždės.

Smulkiai atpasakoti „Dievinės Komedijos“ turinys yra stačiai negalima. „Pragare“ — žinomiausioj ir baisiausioj daly, poetas vaizduoja visus garsiausius žmonijos prasikaltėlius nuo pasaulio pradžios ligi savo dienų. Jie suskirstyti į 9 pragaro skyrius prasikaltimo rūšimis ir jo sunkumo. Įstabiu vaizdingumu ir realizmu aprašyta pati pragaro vieta, įvairūs prasikaltėlių pasipasakojimai, pergyvenimai ir bausmės nuo pačio Liucifero iki kaikurių Rymo Papų ir šiaip jau Bažnyčios vyrų. Reikia tačiau pažymėti, kad čia poetas ne visur pasirodė teisingas teisėjas. Pasmerkdamas į pragarą kaikuriuos žinomus žmones jis vadavosi savo amžiaus nuomone, kitus gi ten nugramzdino del savo politinių įsitikinimų, ar šiaip jau del asmeninių motyvų.

Su tuomi pat Virgiliu Dantė atlieka kelionę į Skaistyklą — ir tai aprašo antroj savo kūrinio daly. Aukštu kalnu dalipę ligi skaistyklos vartų, sutinka jiedu angelą, kurs įbrėžia poetui į kaktą septynias *P* (peccatum — nuodėmė) kaipo septynių didžiųjų nuodėmių žymes, kurias, kartu su laikinąja bausme, panaikins skaistyklos kentėjimai. Paskui liepia poetui nusiprausti ir dviem raktais: auksiniu ir sidabriniu atdaro skaistyklos duris. Tai išpažinties simbolis. Dantė pradeda savo atgimimo kelionę, taip pat kaip ir pragare, sutikdamas daug žinomų ir pažistamų žmonių vėlių. Pagaliau dalipa Skaistyklos kalno viršūnę, kur vėlė randas jau pasiliuosavus iš visų nuodėmės ryšių ir gali tyra kilti į Dievą. Čia Virgilius, prigimties proto simbolis, išnyksta ir poetą pasitinka Beatricė, antprigimtinės malonės simbolis. Ši vieta — susitikimas su Beatrice — yra viena kilniausių ir gražiausių „Dievinės Komedijos“ vietų. Prieš išeisiant iš Skaistyklos, Dantė du kart turi išgerti dvejopo vendens; kad pamiršus nuodėmingąjį žemės gyvenimą ir kad prisiminus aukštąjį savo pašaukimą. — Visą skaistyklos kelionę gaubia švelnus lirizmas ir gyvas amžinosios laimės pasiilgimas.

Kelionę į Dangų Dantė atlieka Beatricės globojamas. Kaip Pragaras ir Skaistykla susideda iš 9 skritulių, taip Dangus iš 9 sferų, kuriose gyvena palaimintųjų vėlės sulig savo nuopelnų gausumo. Šias sferas, sekdamas Platonu,

Dantė aprenka planetose ir žvaigždėse. Ant mėnulio randas tie, kurių meilė nebuvo labai karšta. Ant Mercuro gyvena ypatingai veiklių žmonių vėlės. Ant Venuso tie, kurie žemišką meilę atmainė dieviška. Ant Saulės—Bažnyčios daktarai. Ant Marso—Kryžiaus karų kankiniai. Ant Jupiterio—teisingieji. Ant Saturno—kontemplatoriai. Dvynių žvaigždyne poetas sutinka Apaštalų, Dievo Motiną ir Kristų, pagaliau aukščiausiai Dievinės Trejybės Sostas, iš kur „Meilė judina saulę ir kitas žvaigždes".

Literaliai paėmus, kaip matome, „Dievinė Komedija" yra simbolinės Dantės kelionės atpasakojimas. Kaipo alegorija ir simbolis ji reiškia pačio poeto ir apskritai žmogaus atsivertimą ir perėjimą iš nuodėmingo gyvenimo į Dievo malonės padėtį. Moralę savo kūrinio prasmę pats Dantė šiaip išreiškia: „Poemos turinys yra žmogus, kuris laisva savo valia pelnydamas, arba nusikalsdamas iš Dievo teisybės gauna dovaną, arba pabaudą... O jos tikslas ir kiekvienos poemos dalies siekinys yra atgrasinti žmonės, kurie gyvena šiame pasaulyje, nuo jų skurdžios padėties ir vesti jie į laimę". (Laiškas į Cangrande delle Seala).

Pagaliau politiniu žvilgiu ji skelbia pasaulinę taiką, įvykus lygsvarai tarp dviejų valdžių: dvasinės ir pasaulinės.

Kaip matome „Dievinė Komedija" riša svarbiausias žmogaus būties problemas. Ir apskritai beveik nėra tokio klausimo visose to amžiaus žinijos šakose, į kurį neatsilieptų šis grandiozinis kūrinys. Del to ir pavadinta jis poetinė tų laikų enciklopedija. „Dievinėj Komedijoj kaip dalinai ir kituose savo poezijos kūriniuose, Dantė pasirodo ne vien kaip genialingas poetas, bet ir kaip genialingas sintetinis protas, kuris meno kūryboj atliko tai, ką Aristotelis ir šv. Tomas Akvinietis buvo atlikę abstraktinės minties srityje. Ir jeigu keliama grožio ir tiesos giminybės klausimas metafizine prasme, tai Dantė yra labiausiai tos giminybės pasiekęs. Pati „Dievinė Komedija", nekalbant jau apie Virgiliaus įtaką, savo lyčia yra panaši į kitas mistines „keliones" ir apokaliptines vizijas, kurios tais laikais buvo mėgiamos rašyti. Ir jeigu Dantės kūrinys, kesindamas puoštis dailės rūbais savo turiniu būtų apėmęs tiktai anas metafizines sąvokas, moralybės dėsnius ir protu pasiekiamas alegorijas; o nebūtų iškilęs ligi tikro simbolizmo, ligi pačios meno kūrybos paslapties ir grožio prasmės, šiandie niekas neminėtų jo vardo, kaip nemini ir kitų panašių to laiko veikalų. Bet „Dievinė Komedija" yra drauge ir genialingas meno kūrinys. Del to ji amžinai gyvena.

Jau paviršutiniai žiūrint, regimojo pasaulio atvaizdavime jauti joje maestrišką dailininko žvilgį. Žinome, kad Dantė pats buvo piešėjas ir gerai tą meną pažino. Tad ir jo raštuose ar tai gamtos vaizdai, ar tai žmonių pozos visumet apimta plastiko akia ir pasižymi ryškumu, vaizdingumu. Tokį pat aiškumą ir nuosakumą jis apskritai laikė gero stiliaus taisykle. Eidami toliau, randame, kad visa „Dievinė Komedija". lygiai kaip ir „Naujasai Gyvenimas", yra persunkta jo paties sielos gyvenimu. Jis sudėmė viso ilgo ir turiningo savo amžiaus pergyvenimus, visą geismingos savo širdies ilgesį ir aitrą, meilę, skausmus ir paguodą ir įkvėpė tai į skambius savo kūrinių posmus. — Bet ne vien tai. Jis pasiekė pačią giliausiąją buities šaknį, pažino nuodėmės gelmes, įspėjo pragaro dugną — ir kartu mistiškoj ekstazėj pakilo „virš sferos, kur plačiausiai teka" ir išvydo jį sub specie aeternitatis. Pajuto jis platų Kosmoso ritmą ir juomi suderino savo kuriamąjį pasaulį. Pasiekti tai — reiškia meno paslaptis atidengti.

Dantės poezijos kilnumas jau iš pat pradžių buvo tinkamai įspėtas. 50 metų po poeto mirties kitas garsus italų rašytojas ir mokslininkas Giovanni Boccaccio, vienas didžiausių Dantės garbintojų, skaito lekcijas apie „dievinį" kūrinį — ir nuo to laiko Dantės pavadinta stačiai „Komedija" tampa „Dievinė Komedija". Visa Dantės kūryba, iškėlusi daugybę istorijos įvykių, teologijos, filozofijos ir gamtamokslio klausimų, pagimdė plačiausią literatūrą beveik visomis Europos kalbomis. Bet artistinis jos grožis — ir ką jis kalba į žmogaus sielą, nereikalingas jokių aiškinimų.

Tokia jau genijaus galia, kad jis, kaip saulė, šildo ir džiūgina net neregius, nors jie nemato iš kur spinduliai trykšta.

1921 m. IV. 5.

Panaudota: 1) Dante Alighieri. Vitanova, traduite avec une introduction et des notes par Henry Cochin. Paris, 1908. 2) Dante. La Divine Comédie, traduction, introd, et notices explicatives par Amédée de Margerie, Paris, 1900. 3) Revue des Jeunes, 25 mai, 1921. 4) Larousse Mensuel, n. 58, 1911. 5) O. Hauser. Weltgeschichte der Literatur, 1 t. Leipzig, 1910.

Pr. V. Raulinaitis.

Socijalinės problėmos.

(kai kas apie socijalizaciją).

Šiuo trumpu ekonominiai - socijalių mokslų srities straipsnelių mūsų norima prisidėti prie kaikurių nūdieninio gyvenimo nuotykių nušvietimo ir išaiškinimo. Bus liečiama socijalizacija ir jos ryšys su kuriais - ne - kuriais socijalinio gyvenimo pradais bei teorijomis, būtent: 1) H. K. Marx ir socijalizacija, 2) keletas kritinių pastabų prie Marxo mokslo, 3) bolševistinė socijalizacija ir jos vaisiai, 4) socijalizacijos sąvoka, 5) socijalizacijos būdai, 6) kaikurie socijalizacijos pavyzdžiai, 7) žemės socijalizacija, 8) socijalizacijos minties plėtimasis pastaruoju laiku, 9) ateities tautos ūkio pradai, 10) krikščionybė ir socijalizacija, 11) socijalizacija ir darbas. Minimiems klausimams stengsimes duoti tam tikrus bendro pobūžio apibūdinimus, o ne galutinį tų klausmų rišimą.

Reikia ar nereikia, vykusiai arba ir visai nevietoje minimas yra nekurių vadinamasai „mokslinio socijalizmo" tėvas Marx. Jo protėviai ligi naujų šimtmečių, buvo ištikimi Mozės tikybos rabinai ir vadinosi Mardechai. Tiktai H. K. Marxo tėvas priėme protestantizmą. Jis buvo advokatas. H. K. Marx irgi mokėsi advokatūros, be to studijavo filosofiją.

Henrich Karl Marx buvo žymus socijalizmo teorininkas ir praktikos darbuotojas. Daugely savo veikalų jis rašė ir skelbė esamąją visuomenės tvarką arba kapitalistinę tvarką sugriūsiant. Šiai, sulig H. K. Marx, išnaudotojų palaikomai tvarkai, sugriūvus nuo darbininkų arba proletarijato pečių nukris juos slėgusi nepakeliamoji našta ir jisai, tas proletariatas, paims visą valdžią ir visus turtus į savo rankas. Įvyks laukiamoji socijalistinės visuomenės arba valstybės tvarka. Ši naujoji ateities valstybė arba visuomenė paims į savo rankas ir valdys visą turtų gaminimo ir paskirstymo procesą (vyksnį). Ūmai pranyks išnaudotojai ir išnaudojamieji, arba paties H. K. Marx'o žodžiais betariant - eksproprijatoriai bus eksproprijuoti [1]).

Socijalistinės ateities visuomenę ar valstybės atsiradimo būdus ir eiseną Marx taip vaizduoja:

---

[1]) Paprastai H. K. Marx labai mėgsta aukšto ir migluoto styliaus turinius, kurių mintis ir reikšmė dažnai yra sunku suvaikyti. Kaikurie Marx'o mokslo žinovai (J. Rambaud Lieskier) pastebi, kad tuo būdu Marx'as paslepia savo minčių painumą ir nemokslingumą.

1) Sulig evoliucijos dėsnių kapitalistinės tvarkos išsivystymas veda prie prieštaravimų ir gamina tai tvarkai pražūti [1]).

Laikui bėgant kapitalistas tampa gaminimo įrankių savininkas: darbininkas jau dirba nevartotojui, bet kapitalistui; jis virsta samdininku. Trumpai tariant, gamintojas atskiriama nuo gaminimo įrankių bei savo darbo vaisiaus ir verčiama būti amžinu algos vergu. Kapitalistas savinasi darbininko pagamintą produktą, turtėja darbininko išnaudojimu. Aiškus tampa luomų skirtumas tarp nieka neturinčios biednuomenės ir kapitalistinės buržuazijos.

2) Išsivysčius prekių gamybai, pastaroji eina aklu būdu. Kapitalistai gamina prekių pardavimui, bet tų prekių tiems patiems tikslams gamina daugelis kapitalistų; šiuo būdu vedant pramonę susidaro gamybos anarchija. Pramoninkų ir pirklių tarpe gimsta žiauri konkurencija. Prekės sunku yra parduoti. Kyla pramonės suirūtė. Pramonininkas, negalėdamas parduoti pagamintas prekes, turi sustabdyti darbą savo įmonėje. Darbininkas virsta bedarbiu. Rodos yra netiek prekių, bet ir žmonių, kurie tų prekių reikalingi yra. Vienintėlis trūkumas tame, kad dauguma vartotojų, darbininkai, permaža uždirba ir neįstengia jiems reikalingų dalykų pirktis.

3. Aiškėja reikalas individualistinę gamybos tvarką paversti visuomenine, socijalizuoti. Pramonė prie to eina savo keliu. Kocentruojama kapitalai, kūriamos akcinės bendrovės; valstybė įsigyja kaskart daugiau įmonių, darbininkai buviui pagerinti jungiasi stipriose organizacijose, vis labiau darbdavys atsiskiria nuo darbininko.

4. Tiems skirtumams ir prieštaravimams išrišti tėrą vienas—kelias proletarijato diktatūra. Proletarijatas paima valdžia į savo rankas ir paverčia kapitalistų turtus visuomenės nuosavybe. Tad išnyksta pramonės anarchija, nes dirbama sulig reikalavimų nustatytu planu. Pranykus kapitalo nuosavybei, kapitalistų išnaudojimas savaime prapuola. Žmonės tampa visiški gamtos ir savęs Viešpačiai. [2])

Keletas kritinių pastabų prie H. K. Marx'o socijalizacijos mokslo.

Kaip matome H. K. Marx lengvai išsiaiškina kapitali-

---

[1]) *Marx und Engels Heilige Familie; Komunistisches Manifest.* Marx. Der 18. Brumaire. 1869. *Kapital I.* 611, 679, 728. *Elend der Philozophie.* Engels Anti—Dunring. *Ursprung der Familie. Lage der arbeitenden Klasse in England.*

[2]) H. Pesch Lehrbuch der Nationaloekonomie B. I. Heiburg. i. Br. 1914 p. 344, 59.

stinės tvarkos galą ir socijalistinės visuomenės arba valstybės atsiradimą.

Bet ne taip yra tikrumojo. Tie patys socijalistai, buvę dideli Marx'o pasekėjai pagalvoję pamate, jog jo suvisuomeninimo arba socijalizacijos būdas yra visai netikęs gyvenimui.

H. K, Marx mokino, kad visa darosi naturaliu būdu, materijalistine istorijos eiga. Socijalistas Ed. Bernstein į tai pasakė[1]). „Istorinis materijalizmas nepadeda šiam faktui, nes yra žmonių, kurie savo istoriją kūria; žmonės turi galvas ir jų galvų sutvarkymas nėra mechaninis dalykas, kurį tik ūkio padėties valdo".

Apie krizius (suirūtes) pramonėje reikia pasakyti, kad ne prekių gaminimas pats per save, bet absolutė laisva konkurencija ir ekonominis individualizmas[2]) gimdo pramonės anarchija. Pramonės suvisuomeninimas tam nepagelbės. Reikia suvisuomeninti pačius pramonininkus — gamintojus[3]). Taipgi kapitalistų turtėjimas bei kapitalo susibūrimas nėra absolutus, kaip H. K. Marx manė, nes dabartiniais laikais gali ir perka net patys darbininkai pramonės bendrovių akcijas[4]).

Itin smarkiai sukritikavo H. K. Marx'ą minėtasai socijalistas Ed. Bernstein. Svarbų Marx'o punktą apie sugriūvimą kapitalistinės tvarkos ir proletarijato diktatūrą E. Bernstein vadina tiesiog migluotu ir perdaug utopingu svajonės dalyku. Jeigu ir būtų visa suvisuomeninta ir paimta į proletarijato rankas, tai betgi negali būti jokios kalbos apie produktų gaminimą „visuomeniniu" būdu. Proletarijatas nesugebėtų valdyti modernių dirbtuvių ir kitų pramonės ar susisiekimo įmonių. Nesuskaitomos valdininkų minios būtų reikalingos socijalizuotiems turtams valdyti. Turtų gausybės išblaškytų ir geriausių norų žmonės. Socijalizavus visa reiktų vistik turėti santykiai su pasauliu, vesti prekyba. Bet čia ir vėl nelemtoji konkurencija, viršprodukcija, suirūtės (kriziai) — visa tai, kas norėta pašalinti. Išeitis tėra viena — internacionalė socijalizacija. Tik reikia neužmiršti viso pasaulio tautų skirtiną kultūrinį, religinį,

---

[1]) Neue Zeit XVI, 749.

[2]) Laissez fairè, laisser passer... (Vincent de Gournay).

[3]) Suvisuomeninti čia reiškia juos padaryti žmonėmis, o ne vien kokiais tai pinigų maišais. Pramonininkas turi rūpintis bendru visuomenės labu, o ne tik savo asmens gerove.

[4]) H. Pesch. Op. cit 366 sg. M. Turmann. Problemes sociaux du travail industriel. Paris. 1921.

stovį. Ir visa tai turėtų išsilyginti, greitai įvykti! Tai yra absolūčiai negalimas, tik fantazijos dalykas[1]).

Nuodugnesnis pakelto klausimo sulig Marx'o gvildenimas mums nėra čia tiesioginiai reikalingas. Socijalistai vistik neatsisako nuo savo mokslo ir tiki, — kad ir tas pats Bernstein ir Tugan - Baranovsky, — į tai, jog ateis laikas ir įvyks socijalistinė tvarka.

Bolševistinė socijalizacija ir jos vaisiai. Pasaulinis karas nevien nuvargino, bet ir išmokino žmoniją daugelio. Ypač socijalistai gerai išnaudojo šią progą ir visu smarkumu stvėrėsi savo mokslo tinkamumą gyvenime išbandyti. Žymiausis ir kartu nelaimingiausis bandymas teko padaryti Rusijos bolševikams.

Marx'as ir kiti socijalistai mokino, o rusų bolševikai, Radek'o žodžiais betariant, pasiėmė, socijalizmo mokslą paversti tikrenybe. Leninas sako, kad valstybė pastatyta yra prislėgimo pamatu. Pirmiau mažuma — buržuazijos saujelė slėgė daugumą — darbininkus, dabar darbininkai imasi valdžią ir nori atsikratyti buržuazija... Visa valdžia atiduodama darbininkų taryboms. Turtai ir visos pramonės įstaigos bei dirbtuvės socijalizuojama. Šių dirbtuvių valdymas ir kontroliavimas pereina į ginkluotų darbininkų rankas[2]). Kaip žinome, bolševikų socijalizacija davė liūdnų vaisių. Priespauda, badas, nedarbas, žūdynės; žodžiu — kraujas ir ašaros yra tos socijalizacijos ir proletarijato diktatūros išdavos.

Socijalizacijos savoka. Visokios rūšies socijalistai ir kaikurie katalikai socijologai ir veikėjai pastaruoju laiku žymiai pastūmėjo priekin socijalizacijos klausimą ir jo praktinio rišimo būdus. Dar keli metai atgal šis klausimas buvo neaiškus net patiems karščiausiems socijalizacijos šalininkams

Socijalizacija reiškia pramonės ir prekybos įrankių, įmonių ir šiaip visų turtų nusavinimas. Nusavinti reiškia

---

[1]) *Ed. Bernstein.* Wie ist wissenschafflicher Socialismus mögliche? 1901. Voraussetzungen des Marxismus und die Aufgaben der Socialdemokratie. 1899. — Zur Geschichte und Theorie des Socialismus 1904. — *Tugan - Baranovsky.* Die theoretischen Grundlagen des Marxismus 1905. *Ad. Schaeffle.* Die Quintessenz des Socializmus 1879. *Jean Gourdeau.* Entre deux sertitudes 1910. H. Pesch. Op. cit.

[2]) *Lenin.* Der Kampf um Brot 1917. Die nächsten Aufgaben der Sowietmacht 1918. *W. Sombart.* Socializmus und sociale Bewegung 1919. *Joseph Zahn.* Zur Theorie des Bolschewizmus 1919. Taipgi H. Pesch op. cit. B. II. p. 196.

privatinę pramonininkų, pirklių nuosavybę padaryti visuomenės ar valstybės nuosavybe. Socijalizacija tat yra nauja pramonės tvarka. Socijalizacijos reikalaujama įvairių priežasčių dėliai. Vieniems rodos socijalizuotos pramonės įstaigos pakelsiančios gamybos produktingumą; gamindamos greičiau, šios įstaigos galės tiekti prekių pigesnėmis kainomis. Kiti socializacijos skelbėjai ir šalininkai mano socijalizuodami įvesti teisingesnį turtų paskirstymą.

Socijalizacijos klausimas yra labai painus ir sunkus, nors socijalistai ir džiūgina gera viltimi darbininkus [1]). Rimtensi socijalistai, kaip Kautsky, prisipažįsta kad apie pilną socializaciją galima kalbėti tik kaip apie agitacijos priemonę [2])

Pažiūrėkime ištiesų kaip atrodo socijalizuotų įmonių produktingumas. Manoma, kad socijalizacija galima būsią pašalinti dabartinė produkcijos netvarka, ir įvesti teknikiniai įmonės pagerinimai. Kadangi pramonė ir gamyba suvisuomeninta, socijalizuota, tai ir kiti įmonės nenormalumai, pav., streikai, lokautai, negalės įvykti. Darbininkai neturės teisės streikuoti socijalizuotoje įmonėje [3]).

Socijalistai teranda vos du keliu gamybos netvarkai pašalinti: arba socijalizacija arba trostai [4]). Pastarasai būdas kaipo kapitalistinis yra nepriimtinas, tad lieka vien socijalizacija. Bet labai gerai numanoma, kad gamybos pakėlimas mūsų laikais darbininkams yra kol—kas antraeilis reikalas. Todėliai apie gamybos kėlimą darbininkų spaudoje, ypač socialistinėje, mažai tekalbama. Svarbiausis pamatas socijalizacijai čia lieka tat, kad darbininkai jau nebenori kapitalistų lobį didinti, jiems tarnauti. Socijalizacijos mintį griežtai pravedus atmetama yra algos sistema. Bet pastarasai klausimas sunkiai ir įvairiai rišama. Kas del kito socijalizacijai palankaus faktoriaus, būtent prekių atpigimo, tai sunku susivaikyti. Jeigu taip būtų, tai vartotojui socija-

---

[1]) *Dr. K. Bucher.* Die Entstehung der Volkswirstchaft. Erste Sammlung. Tubingen 1919. p. 150. Die Socializierung. Tubingen 1919.

[2]) *Kautcky* kalba Berlyne darbininkų tarybų susivažiavime 1919 metais pavasary.

[3]) Berlino elektros dirbtuvės yra socijalizuotos, bet tenai streikai įvyksta labai dažnai.

[4]) Trostas (trusts) yra bankų, pramonės ir prekybos įmonių koncentracijos sistema. Šiuo klausimu: E. Philipovich, Grundriss der politischen Oekonomie. B. II, Teil II p. 186. Tubingen 1920.— Barnett, Banks and Trust com panies. Washington 1911. Lygiai ir S. Schmoller, Allgemeine Volkswirstschaftslehre. 1919, Teil I p. 537—548 ir Tell II p. 57, 265, 470.

lizacija taptų pirmos svarbos reikalu. Bet iš tikrųjų panašus bandymai dažniausiai pakelia prekių kainas, todėliai ir vartotojai šiuo žvilgsniu yra atsargūs. Socijalizacijos pravedimui ir įgyvendinimui prisieina kreipti nemažai domės į vartotojus, kviesti jų atstovus valdyti socijalizuotasias įmones.

Socializacijos įvykinimo būdai. Socijalizacijai vykinti yra keletas kelių. Šit svarbesnieji:

1. **Socijalizuotų įmonių ir kitų turtų paėmimas valstybės globon.** Bet ši forma jau nepatenkina mūsų dienų socijalistus; jie sako, kad tai yra vis ta pati kapitalistinė ūkio tvarka, tik kitu vardu. Įrodoma yra, kad valstybė sugeba išnaudoti ir tikrai išnaudoja darbininkus nemažiau, kaip kapitalistai.

2. **Atiduoti socijalizuotus turtus darbininkams valdyti.** Čia, kaip jau minėta, svarbiausią rolę lošia ne gamybos pakėlimas, bet geresnių darbo ir uždarbio sąlygų išsikovojimas. Šiai minčiai įkūnyti reikalaujama kūrti darbininkų organizacijų produkcijos reikalais [1]). Krikščionys veikėjai taipgi pritaria tokių draugijų steigimui, [2]) bet tų organizacijų pirmutinis tikslas nėra socijalizacija. Kaip aukščiau pažimėjome, šie bandymai labai sunkiai įvykinami. Visa socijalizuoti ir perduoti darbininkams yra galima, bet tik deja pastariesiems trūks ir tinkamų žinių ir prityrimo valdyti.

3. **Perduoti socijalizuotas įstaigas viešoms juridinėms organizacijoms.** Čia turima omenyje ekonominė draugija, susidedanti šitokiu būdu: a. darbininkų atstovai. b. atstovai teknikos ir prekybos įmonės tarybų; c. vartotojų, d. valstybės atstovai,

Kaip tenai nebūtų socijalizacija, nors ir pašalina kapitalistų šeimininkavimą, nors ir duoda darbininkams tam tikrą teisę dalyvauti valdyme, tai betgi neturi savyje būtinumo perduoti visų socijalizuotų turtų ir įstaigų valdymą darbininkams. Pastaruoju laiku darbininkai nesitenkina geromis darbo bei uždarbio sąlygomis. Jie reikalauja sau teisės dalyvauti įmonės valdyme, žodžiu, lygių teisių su darbdaviais, įmonių savininkais.

Tiems darbininkų reikalavimams patenkinti italų ministerių pirmininkas Giolitti pagamino šitokį projektą. Įvedama darbininkų kontrolė dirbtuvėse (pradedant nuo dirbtuvių su 60 darbininkų). Šį kontrolė vykinama tam tikrų

---

[1]) Šios mintys nėra naujos. Jos ir senesniuose autoriuose, kaip F. Fourrier (1772—1837), Robert Owen (1771—1858) galima rasti.

[2]) Tarptautinis kriščionių darbininkų kongresas Luzerne (Šveicaruose) 1919. kovo 17 d.

komisijų įvairioms pramonės šakoms. Kontrolė liečia žalios medžiagos kainą, gaminimo išlaidas, valdymo ir gaminimo būdus, iškyrus dirbtuvės paslaptis, darbininkų algas, įmonės kapitalų sudėtį, dirbtuvių uždarbį. Sulig Giolitti projektu siaurinama darbdavių įtekmė pasirenkant darbininkus.

Kaikurie socijalizacijos pavyzdžiai. Kad tam tikra socializacija yra galimas daiktas, mes sprendžiam iš kaikurių pavyzdžių. Paimkime teismų ir teisės išsivystymo istoriją, Senovėje nebuvo privalomų teismų, bet viešpatavo asmens arba grupės sauvalė. Už padarytą skriaudą būdavo skriauda ir atmokama. Dantis už dantį ir tt... Arba kitaip sakant, teisės ieškojimas buvo privatus dalykas. Tik laikui bėgant įsikūrė teismai, kurie veikia valstybės įstatymais ir atsakomybe. Teismai yra valstybės organizuojami ir palaikomi. Lietuvoje, sakysime, kaip ir kitose valstybėse (Vokietija) gelžkeliai, paštas, telegrafas, telefonas, yra valstybės žinioje ir nuosavybė. Einame toliau. Pinigai beveik visur yra valstybės žinioje ir kontrolėje. Taip kad ir pinigus leidžiantieji bankai yra arba valdžios (Rusija prieš karą ir dabar) arba valdžios kontrolėje; valdžia dalyvauja tų bankų valdyme ir veikime tam tikromis sąlygomis. Imkime, pav. Suvienytųjų Amerikos valstijų banką „Federal Reserve Banks", kuris sutvarkytas sulig 1913 m. gruodžio 23 dienos įstatymo. [1]) Iš viso yra įsteigta 12 tokių bankų įvairiose Šiaurės ūnijos dalyse. Artimiausių sričių nacijonaliai bankai turi įdėti į Federal Reserve Banks savo nuosavaus kapitalo 6%. Tas F. R. B. gali daryti visas bankų operacijas, kurios yra daromos ir Europos bankose su tomis įstaigomis, kurios yra to F. R. B. akcijonieriais; reiškia Amerikos F. R. B. yra tik rediskonto įstaigos. Santykiuose su neakcijonieriais šiems bankams leista varyti prekyba auksu bei pirkti vekselius ir devizus (užsienio valiutos ženklus).

F. R. bankų veikimą prižiūri valdžios skiriama federalę banko taryba iš 7 žmonių. Ji nustato diskonto nuošimčius ir tvarko vekselių rediskontą tarp šių dvylikos bankų. F. R. Banks leidžia popierinius pinigus. Išleistuosius pinigus garantuoja valstybė. Tie pinigai privalo būti garantuoti ligi 40% auksu ir be to kitomis vertybėmis. Tai yra maišytas socijalizacijos būdas, nes banko akcijų gali pirktis ir šiaip žmonės.

---

[1]) Gustav Schmoller op. cit. Teil II. 1919 m. p. 258.

Žemės socijalizacija. Be abejo ne viskas yra socijalizuotina. Tai galima pasakyti ypač apie žemės nuosavybę [1]). Mūsų socijalistinės partijos laikosi savo programose socijalizacijos ar nacijonalizacijos dėsnių, bet praktikos reikalams vargu bau turi aiškių pasiūlymų. Lengva yra nusistatyti socijalizuoti, itin besivaikant mados. Svarbesnis yra klausimas, kaip socijalizuotoji žemė būtų valdoma bei įdirbama ir kokių vaisių atneštų visuomenei ir valstybei.

Žemės socijalizacijos šalininkai pamiršta arba visai žinoti nenori tų ypatingų apystovų, kurios surištos su žemės dirbimu ir ūkininkavimu. Mūsų valstybės dvarų ir didesnių ūkių žemės sudaro virš pusės ploto mūsų šaly. Socijalizavus žemę turėtų valdyti arba pati valstybė ir dirbti, samdydama tam tikslui darbininkus, arba išnuomoti. Valstybei pačiai valdyti ir perdaug sunku ir net tiesiog neįmanoma būtų, atsižvelgiant į trūkumus tinkamų valdininkų. Bet jeigu ir valdininkų užtektų, tai pasidarytų didelis biurokratinis aparatas, kuris be nuostolių [2]) ir visuomenės nepasitenkinimo mažai ką teduotų. Lieka dar vienas būdas, būtent iš nuomoti socijalizuotas žemes. Bet mūsų liaudis apie žemės nuomą nei klausyti nenori. Visi veik vienu balsu reikalauja sau žemės į nuosavybę. Bet ir pati nuoma nėra didelės vertės žemės ūkiui. Nuomininkas nežiūri žemės gero įdirbimo ir jos našumo pakėlimo, bet stengiasi greičiausiu laiku daugiausia pelno gauti. Tuo būdu dirvos ar pievos yra nualinamos, žemės derlingumas menkėja, javų, pašaržolių ir galvijų mažiau teužauginama. Čia daromas nuostolis ne tik valstybei, žemės savininkui, bet ir visuomenei. Javų derlių sumažinant arba menkiau išdirbant žemę mažinama tautos turtas ir kartu darbo bei pragyvenimo sąlygos sunkėja. Visai kas kita nuosavoje žemėje. Savininkas deda visas savo jėgas, visą mokėjimą, kad žemę geriau dirbus, jos našumą pakėlus, nes jis žino, kad toji žemė yra jo ir kad padėtasai joje darbas bei rūpesnis išeis jo vaikų ar kitų įpėdinių naudai ir gerovei. Šiuo būdu pakyla visos tautos turtas ir gerovė. Suprantama, kad pas mus

---

[1]) Dr. E. Philippovich. Grundriss der polit. Oekonomie. B. II. Teil I p. 77. A. Buchenberger, Agrarwesen u. Agrarpolitik B. I. 1914: Leipcig.

[2]) Mūsų socializacijos šalininkai valdžios viršūnėse turėjo progos praktiniai patikti, šioje sryty sunkiai einasi. Valdžios prižiūrimi dvarai menkai šeimininkaujami. Ir kitos valdžios įstaigos, kaip valstybinė marmaliado dirbtuvė ar Ežesiečių durpynas be didelių nuostolių jokios vertės valstybei nedabė.

tik idealingi svajotojai tegali kalbėti ir reikalauti žemės socializacijos [1]).

Socijalizacijos minties plėtimasis pastaruoju laiku. Pastaraisiais metais socijalizacijos mintis įvairiose valstybėse nevienodai plėtėsi. Anglijoje socijalizacijos judėjimas reikalauja, kad socijalizuojamieji turtai pereitų valstybės žinion ir valdyman.

Rusuose, kaip buvo minėta, socijalizacija pavirto tiesiogine ekspropriacija ir įvedimu komunistinės tvarkos, kuri, deja, pagimdė tik socijalizacijos karikatūrą.

---

[1]), Žinomas pransų mokslininkas — ekonomininkas Charles Gide, kalbėdamas apie žemės socijalizaciją, paduoda įdomų šiuo klausimu pasiūlimą. Žemės socijalizacija tęsiasi 99 metus. Per šį laiką valstybė išperka visas privačių žmonių žemes ir atiduoda jas žemdirbiams tam tikromis sąlygomis. (žiūr. jo veikalą: Cours d. economie politique. Paris 1919. T. II. p. 240.)

Be socijalizacijos kalbama dar apie žemės demokratizaciją šiomis sąlygomis: 1) paskolinti bežemiams pinigų žemei nusipirkti, (tas daroma mūsų laikais Anglijoje ir Airyjoje, einant specijaliu įstatymu); 2) leisti įstatymu laisvai dalytis savo žemės įpėdiniams; 3) leisti laisvą prekybą žeme.

Šiais žodžiais žemės klausimu visai nemanom ginti bei girti esamosios žemės valdymo ir nuosavybės tvarkos. Pati žemės nuosavybė, kaip ir visoki kita nuosavybė, nėra tikslas, ji tik priemonė žmonių gerovei pasiekti. Mūsų šalies žemės nuosavybė yra taip paskirstyta, kad dažnai ji, vietoj labo visuomanei, jai skurdą ir skriaudų daro. Todel reikia tie nesveiki santykiai keisti, būdas čia nesvarbu, tik kad žmonės, atsimenant kas pasakyta apie socijalizaciją, gautų žemės nuosavybėn. Kokiomis sąlygomis tai kits klausimas, kurio čia negvildensim.

Daug ginčo kelia mūsų šaly bažnytinių žemių nusavinimo klausimas. Šiam klausimui teisingai išrišti randam nurodymų naujame 1917 m. Romoje išleistame Codex juris canonici. Iš šio bažnyčios teisių rinkinio išskaitom, kad Bažnyčia ir apaštalų Sostas turi prigimtos teisės nepriklausomai nuo pasaulinės valdžios įgyti, turėti ir valdyti turtus (tat ir žemės) can. 1495 ir 1499—1517 skirsnys I. Tas pats leidžiama atskiroms bažnyčioms ir kitiems asmenims, Bažnyčios jurudiniais asmenimis padarytiems (can. 1495). Romanus Pontifex yra visų bažnytinių turtų vyriausis administratorius ir dispensatorius (can. 1518—1528). Bažnyčios turtų nusavinimas, išskyrus can. 1201 žymimus turtus, yra galima licentia legitimi superioris (leidžiant teisėtam užvazdui), be ko nusavinimas yra neteisėtas (can. 1530 § I. Nusavintųjų turtų apmokėtoji suma eina Bažnyčios naudai. Reiškia, kad nusavinus bažnytinius turtus reikia gauti tam tikras leidimas. Leidimas gali būti duotas arba paties Apaštalų Sosto, arba vietinės bažnytinės vyriausybės. Kada nusavinamųjų turtų kaina siekia 30.000 ir daugiau frankų, tada leidimą tegali duoti pats Ap. Sostas (1532 § I). Tad mūsų žemės reformatoriai nesigindydami daug privalėtų eiti aiškiu teisės keliu, kaip aukščiau yra kanonais nurodyta, jeigu bažnytinių žemių nusavinimas ir tikrai būtų reikalingas ir šaliai naudingas. Mes drįstame abejoti apie bažnytinių žemių nusavinimo naudingumą bei reikalingumą.

Vokietijoje, socijalizacijos reikelavimai darosi atsargesni. Dabar jau bekalbama apie anglių kasyklų socijalizaciją ir yra dirbami projektai, kaip valdyti socijalizuotas anglių kasyklas.

Ateities ūkio pradai. Norėdami įvertinti socijalizacijos pamatus turime bent trumpai pakalbėti apie būsimosios ekonominės tvarkos pradus. Ateities tautos ūkio sutvarkymas turi išplaukti ne iš indivydumo (individualizmas arba visuomenės (socijalizmas), bet iš indivyduumo ir visuomenės kartu [1]).

Žmogus pasauly nėra nė atomas erdvėje nė minutė laike, bet žmonijos narys, kurs gyvena ir amžinų tikslų siekia. Šie tikslai yra Dievo žmonijai duoti. Asmens darbas ir siekimai po mirties gyvena jo ainiuose. Šiuo pamatu kiekvienas asmuo ar jis yra karalius, ar darbdavys— turtuolis, ar vargšas ar darbininkas visi yra lygūs ir broliai. Nevien savo tautoj, bet ir visoj žmonijoje turi viešpatauti tikras sutarimas, artimo meilė ir brolingumas. [2]) Pasaulinė ūkio tvarka neturi slopinti ar skriausti kurios nors tautos ūkio. Teisingumas ir meilė prie kitų tautų turi grįsti būsimąją tautos ūkio sistemą [3]).

Dabartinė kapitalistinė tvarką tiek yra įsibrovusi į šeimos gyvenimą, kad tėvas neturi tinkamo laiko savo vaikų ir žmonos tarpe praleisti, o ateities komunistinė valstybė nori suvisai šeimyną išardyti ir išnaikinti. Tikrajai ateities tautos ūkio[4]) tvarkai reikia padėti tokius pamatus, kad ji nekliūdytu šeimos naturaliam plėtimuisi, kad ji gerbtų šventus tėvų ir vaikų meilės ir sugyvenimo ryšius. Ateities ūkio tvarkai reikalinga toki valstybė, kuri rūpintūsi visos tautos gerove ir kūnytų gyvenime teisingumą. Valstybė neturi trūkdyti savo perdideliu įsikišimu normaliam tautos ūkiui. Valstybė turi gerai sutvarkyti nuosavybės teisę, padėti kiekvienam iškilti, teikdama tarp kito tinkamo išlavinimo jaunimui [5]).

Svarbu yra pasiliuosuoti nuo individualistinio nuosavybės supratimo ir išsiaiškinti nuosavybės instituciją įve-

---

[1]) H. Pesch. op. cit Rd II p. 238

[2]) Universus hic mundus una civitas est communis deorum atque hominum existimanda (Cicero).

[3]) H. Pesd op. cit Sd II p. 870

[4]) Tautos ūkis — economie politique, Volkswirtschaft, political economy.

[5]) Pasiskaitytina įdomus veikalas. M. Turmann. Problėmes sociaux du travail industriel. Paris. 1921.

dant jon socijalių pradų. Neturi būti vietos absolutei, nežinančiai pareigų nuosavybei[1]). Nuosavybė turi savo dorines ir socijales pareigas. Nuosavybė nėra aukščiausi teisė: žmogaus gyvybė yra aukštesnė už nuosavybės teisę. Nuosavybė nėra tikslas, bet priemonė tvarkingam visuomenėje gyvenančių žmonių aprūpinimui. Ir Evangelijoje yra sakoma: Ką turite viršaus, tai duokite vargšams (Lk. 11. 41).

Neturi būti sulig krikščioniškojo solidarizmo absolutės ir neribotos ūkio laisvės. Leistina tik toki veikimo laisvė, kuri koordinuojasi su visumos gerove ir laiduoja geriausį tautos ūkio vedimo užduoties išpildymą[2]).

Krikščionybė ir socijalizacija. Trumpai paminėję ateities tautos ūkiui tinkamus pradus galime sakyti, kad krikščionybės atžvilgiu socijalizacija kaipo tokia nėra atmetama[3]). Čia gali būti tik klausimas kiek toji socijalizacija prisidės prie palengvinimo arba pagerinimo tautos gerovės ir prie tautos reikalavimų patenkinimo.

Kokios įmonės šakos socijalizavus atneš tautai daugiau gerovės, tos yra socijalizuotinos. Kaipo socijalizuotinos galima pažymėti, pav. susisiekimas, paštas, telegrafas, teikimas vandens, šviesos.

Savaimi aišku, kad mes negalime priimti komunistinės socijalizacijos, kuri savo tvarka įveda sunkesnį ekonominį prislėgimą, nei kad dabar viešpataująs.

Individualistinė pramonės laisvė, kuri šalina visokią socijalizaciją ir leidžia absolūčiai laisvą konkurenciją yra lygiai atmestina, kaip ir komunistiniai — socijalistinė socijalizacija.

Kad socijalizuoti kurią nors įmonę, reikia įsitikinti ar tinkamiau ir tautos gerovei bus naudingiau pravedus socializaciją, lygiai ar yra tam teknikinis, ekonominis, finansinis galimumas, tikslingumas arba būtinumas.

Teisinga socijalizacija nepriims komunistinės išvaizdos ir nepašalins privatinės nuosavybės, bet priešingai stengsis padaryti kuodaugiausiai savininkų. Pav., socijalizuota žemė turi būti išdalinta bežemiams ir mažažemiams, atiduodant jiems į nuosavybę.

---

[1]) H. Pesch Op cif Bd. I. 1914 p 206 sq. 223 squ.

[2]) Tas pats. Op cit Bd II 1920 p. 245. *Red.* Užtat liberalismas yra smerktinas.

[3]) Reikia skirti ūkio tvarką nuo jos įvedimo. Socijalizacija kad ir abejutiška savyje krikščionybės atžvilgiu, gali būti neteisinga, jei įvedamo skriaudžiant žmones. *Red.*

Socijalizacija ir darbas. Čia pravartu ir vieta pakalbėti apie darbo santykius. Sulig teisybe ir artymo meile turi būti daromos sutartys ne kapitalo ir darbo, kaip kad ligi šioliai tai buvo daroma, bet darbdavio ir darbininko, kaipo lygių asmenų, kurie darbo sutarty tarp savęs susirišą kaipo asmuo su asmeniu. Kapitalas juk yra tik daiktas arba priemonė gamybos procese, žmogus gi gamybos tikslas. Kiekvienas darbininko išnaudojimas turi būti smerktinas ir padarytas visai negalimu darbo ir darbininkų apsaugos instatymais. Kiekvienam darbininkui, net ir paprasčiausį darbą atliekančiam. turi būti patiektas pragyvenimo minimumas. Šis minimumas turi atatikti darbininko šeimyniniai ir socijalei padėčiai[1]). Darbininkas yra vertas tokio uždarbio, kuris jam ir jo šeimynai patikrintų žmogaus vertą pragyvenimą. Šis pragyvenimas reikalingas yra ne vien tada, kad darbininkas gali dirbti, bet ir jam nustojus darbo galios arba ir nedarbo metu. Darbininko ir jo šeimynos (jeigu jis yra apsivedęs ir turi vaikų ar tik žmoną arba savo senus tėvus ar jaunesniųjų asmenų, kurie yra to darbininko globoje ir jo lėšomis užlaikomi) socijalei padėčiai pagerinti ir pastovia padaryti sąryšy su įvairiais nuotikiais, reikia imties visuomeniniai — socijalės reformos, kaip apdraudimo taip ir darbo santykių nustatymo srity[2]). Socijalis apdraudimas gali apsaugoti darbininką ir jo šeimyną nuo visokių gyvenimo nemalonių netikėtinumų ir sunkenybių, kurios spaudžia darbo žmones nedarbo ar ligos metu, arba šeimynos maitintojui mirus.

Darbo santykius galima nustatyti krikščioniškosios teisybės ir gailestingumo dėsniais. Darbininkas yra asmuo ir nemažesnės moralės vertės, normaliai imant, kaip ir pats darbdavys. Darbininko atliekamas darbas negalima skirti nuo dirbančiojo asmens ir tevertinti kaip prekę, kas tebedaroma kapitalistinėje individualistinėje, teisingiau, pramonės ir prekybos visuomenės tvarkoje. Darbininkas nebesitenkina savo alga, bet nori dalyvauti savo darbo įstaigos valdyme ir pelne. Tas darbininkų dalyvavimas pelne ir valdyme darosi vis opesniu mūsų laikų klausimu ir daugely valstybių tas reikalavimas virto ar virsta įvykusiu faktu (Prancūzija, Vokietija, Italija, kur jau įvestos darbininkų tarybos pramonės įstaigose arba žadama įvesti: conseil d.

---

[1]) Šiuo klausimu H. Turmann. Probėmos sociaut du tacavail indusniel. Paris 1921 m. p 82 — 111.

[2]) H. Pesch. S. J. op. cit, Bd II p 250 ir sek.

usine, Betriebsrat[1]). Senos mančesterinės dvasios menkėjimas[2]), o solidaringumo bei teisingesnio pelno padalinimo minties stiprėjimas — tai krikščioniškosios minties laimėjimas. Šis krikščionybės dvasios laimėjimas mums itin malonus, ir mes linkime jam visa siela sekmingo išsiplėtimo teisės, teisingumo ir gailestingumo rybose.

Aug. Nikolas'o.

Religijos paslaptys.

Daug šiais laikais yra Evangelijos moralybės (doros) garbintojų, bet mažai krikščionystės dogmų, religijos paslapčių išpažintojų. Šis apsireiškimas — tai vien nenuoseklumas. Nes dogmos ir paslaptys tveria moralybę ir ją lyg ant pamatų išlaiko; moralybė plaukia iš dogmų, kaip pasekmė iš priežasties; moralybė yra dogma gyvenimo veiksme.

Tačiau religijos dogmoms ir paslaptims dauguma nenori proto palenkti. Girdi, kaip esą galima tikėti tam, kas yra paslaptis, ko nesupranti ir ko negalima ištirti. Toks tikėjimas esąs neprotingas. Kad toks tvirtinimas yra nesąmonė, pasistengsime išrodyti sekančiais išvedžiojimais.

Visupirmą reik atsiminti, kad religijos tiesos negalima išrodyti tuo būdu, kaip tai daroma geometrijoje. Kodel? — Todel, kad geometrijos tiesos vienu grynu protavimu išrodoma. Religijos gi tiesas ne tik protu suprantame, bet ir kitomis mūsų sielos galėmis atjaučiame; čia, kaip tik, tankiai prisieina su širdimi kovoti, kuri nelengvai proto sprendimui tepasiduoda. Tvirtos valios pastangos širdies užgaidas nuveikia. Bet tam reikalingas karštas noras tiesą pažinti ir Dievo pagalba.

---

[1]). M. Turmann,op. cit. skirsnys: La participation ouvrière à la gestion de l'entreprise.

[2]) Adam Smith išleido 1776 knygą vardu: An inquiry into the nature and causes of wealth of nations, kurioje jis tarp kit ko skelbė, jog visi piliečiai turi teisės naudotis visiška laisve, vartodami pelningiausiu ir patogiausiu būdu savo kapitalą ir darbą, jog valdžia neturinti teisės kištis į šalies gyventojų darbo ir kapitalo vartojimą. Laisva konkurencija nustatysianti naudingiausią ūkio eigą. Valstybei paliekama pareiga ginti tautą nuo užpuolimo ir pavergimo, piliečius saugoti nuo skriaudų, teismo reikalų žiūrėti, kai kurios darbus atlikti (tiltai, keliai t.t.). Tas A. Smith'o mintis Manchesterio pirkliai Cobclen ir Bright dar praplėtė, reikalaudami absolutės laisvės kapitalui ir darbui. Tas mokslas kai kada vadinama mančesterizmu ar liberalizmu.

Tolesniai, tirinėjant religijos tiesas, privalome gerai pažinti jos tikėtinumo pamatą, o paskiau jau prieš ją užmetimus. Tikėtinumo pamatams esant tvirtiems, lengvai nugalimi užmetimai.

Bet štai klausimas: jei religija yra tiesa, jei ji taip gyvenime reikalinga, tai ji privalo būti visiems suprantama. Kam tat tos paslaptys? Nebūtų jų, — nebūtų nei vieno netikinčio.

Betarpio akyvaizdumo religijoj būti negali (tarpiškas, paeinąs iš bendrų išvadų, yra ir tokio užtenka). Nes kas yra religija? — Religija — tai santykis žmogaus su Dievu. Iš čia jau aišku, kad tikėjimo viršūnė, siekianti Dievo, privalo būti žmogaus protui neprieinama.

Žmogus pats savęs gerai nepažįsta, jį taip pat laiko apsūpusios įvairios paslaptys. Akyvaizdumas, kaip ir laimė, tai tik žmogaus troškimas, viltis. Šiame gyvenime greičiau galima nurodyti, kur nėra, negu kur jis yra. Mes gyvename paslaptyse, jomis kvėpuojame, jų dasiliečiame kas valandą, tačiau jų lyg nepastebime. Kodel? — Nes su jomis esame apsipratę. Religijos paslaptys mums nepaprastos, nes su jomis retai gyvenime susiduriame. Religijos paslaptys yra kartais net lengvios suprasti, nes jos paaiškina įgimties paslaptis. Mūsų protas, nepažindamas gerai pats savęs ir įgimties, ar gali skųstis nepažįstąs neaprėpiamos Dievo esmės ir dieviškų dalykų?..

Gal pareikalausite nurodyti, aiškumo dėliai paprastų mūsų gyvenimo paslapčių? Štai jos: išaiškinkite tik protu teisingumą, moralybę ir kitus dalykus. Taip pat ar ne paslaptys yra kiekvieno mokslo pamatai, k. a.: erdvės, laiko, amžinumo, esimo sąvokos. O kiek paslapčių gamtoje, kas suskaitliuos?..

Taip žmogus trumpą savo amželį praleidžia be aiškaus prigimties supratymo. Na, o religijos tiesų akyvaizdumas ar gi yra būtinas žmogui?

Štai prigimtyje Dievas slepiasi, bet kai kas Jį netiki. Bet dėliąi to ar gi protinga būtų netikėti, girdint visuotiną prigimties himną? Tą patį taikinkime ir prie religijos. Jei koks netikėlis jos užsigina, ar galima netikėti, esant tvirtiems jos tikrumo išrodymams?

Tiesa, Dievas galėjo žmogų galingesniu protu apdovanoti ir taip mus aukštyn prie Savęs pakilėti. Tačiau ir tada daug nesuprantamo dar mums būtų palykę, ir žmogus turėtų progos netikėti. Pilno akyvaizdumo (evidencijos) begalinės Dievo esmės rubežiuotam tvariniui Dievas negalėjo suteikti.

Jei žmogus suprastų Dievą, jis pats turėtų tapti Dievu, nes tik lygus lygų gerai tepažįsta.

Jei religija nebūtų aukštesnė proto išgalėms, — ji nebūtų religija. Ji privalo būti tik užtektinai aiški, kad galėjus žmogų įtikrinti. Jei religija būtų neaiški — ji netiktų žmogui — protingam tvariniui; jei pilnai evidenti — ji netiktų Dievui Todel religija privalo būti iš dalies aiški ir iš dalies slėpti savo brangių tiesų viršūnes Dievo Esmėje. Aiškumo ir paslapties proporcija privalo būti tinkama žmogaus prigimčiai tobulinti, kelti į Dievą. Tais privalumais atsižymi vien Kristaus religija.

Antra priežastis, dėliai kurios religija neprivalo būti be paslapčiu, yra ši: religija yra garbinimas ir pasiaukavimas Dievui. Tuo būdu žmogus privalo Dievui aukoti tai, kas jį nuo kitų tvarinių išskiria, būtent: protą, valią, liuosybę. Jei mes aiškiausiai išvystume, kaip saulę, pilną religijos tiesą, visus Dievo privalumus — mūsų protas, valia ir liuosybė būtų paveržti ir nusilenktų Dievui be jokio mūsų užsitarnavimo. Tada žmogus paliktų ekstazėje (sužavėtas), netektų liuosybės ir negalėtų nieko užsitarnauti. Suprantama, tokios religijos Dievas negalėjo suteikti. Priešingai, tik religija, tinkanti žmogaus įgimčiai, tepraveria užsitarnavimui vartus. Religija, kelianti žmogaus protą prie Augščiausiojo proto, lenkianti valią prie Švenčiausios meilės, liuosybę prie augščiausios Galybės — tėra tikra religija.

Trečia priežastis, plaukianti iš antrosios, yra ši: religija, vesdama žmogų į Dievą, tuom pačiu privalo jį tobulinti. žmogui iš prigimties yra suteikti gabumai. Būtina tat, kad valia lavintūsi, kovodama, ir taip kaskart artintūs į Aukščiausiąjį Gėrį; tam tikslui ne akyvaizdumas, bet viltis, tikėjimas yra reikalingi. Taip pat ir liuosybė negalėtų apsireikšti, jei tikėjimo tiesos pilna sviesa mums prašvistų. O be liuosybės joks žmogaus veiksmas nėra moralus, doras. Aišku tat, jog žmogus noriai religijos tiesas priimtų, jei joms priimti pakaktų vieno proto sprędimo. Kokiu užsidegimu jas priimtume, kaip jomis džiaugtumės!.. Bet religijos tiesos ne vien proto, bet ir širdies dalykas. Religija aukštai su moralybe ryšasi; todel atmetus dorą, širdžiai nebetinka ir jų pamatas — religijos tiesos ir paslaptys. Religijos tiesų ir moralybės harmonija yra jų šventumo išrodymas. Todel ne religijos tariami tamsumai, tik jos dieviška šventybė yra daugumos netikėjimo priežastis.

Laisvai vertė *St. T.*

Pasaulėžiūros problėmos.

Įžangos vietoj: mūsų laikų susidomėjimas pasaulėžiūros klausimais.[1])

Mūsų laikai turi daug savybių, kurios skiria juos nuo praeitųjų amžių. Bet jei kas mūsų klaustų, koksai charaktingiausis mūsų laikų skirtumas, tai neperdedant galima būtų atsakyti: susidomėjimas pasaulėžiūra ir kova del jos. Seniau, palyginti, daug mažiau ir rečiau buvo kalbama apie ją. Žinoma, ir tąsyk buvo nemaža žymių filosofų, pav., Vokiečiuos, *Wund, Lotze, Fichte Hegel...*, Angluos *Mill, Spenser, Lewes, Hamilton...*, Prancūzuos *Comte, Gyant, Fouillée* ir daugelis kitų, tačiau, pasaulėžiūros klausimai ne taip plėtės, neišeidavo iš filosofų būrelio į plačiąją visuomenę, kuri pasaulėžiūros vietoj tenkindavos religija. Išimčių, žinoma, buvo: tik prisiminkite Haeckel io ir jo tėvų, materialistų, raštus, taikintus plačiajai miniai patraukti savo pusėn, kuriais buvo susidomėjus ir didelė liaudies dalis (kalbu ypač apie Vokietiją).

Šiandien virto kitaip. Vakarų Europoj nėra beveik nė vieno žmogaus, kurs neturėtų ar nemanytų turįs „sklandžia" ir „moderninę" pasaulėžiūrą. Bet, kaipo nepaprasčiausia, reikia pažymėti tai, kad šiandien beveik kiekvienas netik filosofas, bet ir šiaip jau mokslininkas pasirodo su „sava" pasaulėžiūra. Štai, chemikas (pav., Ostwald), kuris chemijos žvilgsniu nori patiekti pilną filosofinį pasaulio vaizdą,, antai, fizijologas (pav. Verworn) nori įterpti, nori įsprausti, pasaulį į fizijologijos mokslo rėmelius.. O jau toje srityje prirašytų knygų, straipsnių, brošiūrų ir brošiūrpalaikių,—nesuskaitysi! Žinoma, stengiamasi patiekti kuo naujesnią, modernesnią, originalingesnę pasaulėžiūrą. Tokios neturi — reiškia nesi filosofas, nesi mintytojas. Ir tai taikoma netik paprastiem, bet ir gabiausiem išminčiam, kurie daug nusipelnė žmonijai: ir čia žiūrima ne į tai, kiek jis pirmin pastūmėjo tiesos pažinimą, bet į tai, ar jo pasaulėžiūra buvo nauja, ar originalinga, nuo kitų nepriklausoma. Šiandien stačiai galima sakyti, kad giliausiais mintytojais yra laikomi tie filosofai, kurie sugalvoja originalingiausią pasaulėžiūrą, kuri labiausia priešintūsi priprastom pažiūrom.

Todel ir nenuostabu, jog pasaulėžiūrų šiandieną ėsama

---

[1]) Sulig Fr. Klimke: Hauptprobleme der Weltanschaûung 3 Aūf 1918.

begalės. Dar nenuostabiau, jog daugelis jų viena kitai priešingos, viena kitą pasmerkia ir tarpu savęs kovoja. Tat mum, ateitininkam, būtų pravartu panagrinėti tuos kontrastus, susipažinti su šiandieninėmis pasaulėžiūromis, kad tuo būdu galėjus plačiai, aiškiai ir filosofiškai pamatuoti ir išgrąžinti savo tikrąją pasaulėžiūrą.

Minėtas pasaulėžiūrų apstumas ir priešingumas yra kiek ir keistokas dalykas. Bet šiaip ar taip, yra ir kuo pasidžiaugti: tame apsireiškia nuo seno žinomas žmogaus troškimas pažinti tiesą, visą jos gilybę, pasiliuosuoti nuo paprasto užsiėmimo arba specialybės ribų ir pereiti į augštąsias metafizikos sritis. Paprastas žmogus arba mokslininkas negali pasitenkinti keliais fizikos bei chemijos eksperimentais ar botanikos mikroskopiniais preparatais. Pačiose mūsų moderninės sielos gelmėse yra kažkas tokio, kas ją traukia, stumia aukštyn ir aukštyn. Žmogus pats sau atrodo vienetu ir nedalijama individualybe. Bet ir kiekviena mokslo sritis aškiai rodo savo ryšį ir solidaringumą su kito mokslo sritimis, — kas kartą tikriančiam žmogaus protui atsiveria platesni horizontai, kur baigias mūsų mokslo ribos, kame prieinama prie Pirmojo Šaltinio visos realybės, kuris yra tiesos, grožio ir gėrio nešėjas. Todel žmogus ir negali pasitenkinti vien dienos darbais darbeliais; anksčiau ar vėliau jo žvilgsnis nori apleisti vargšę žemę ir kilti aukštesnėn karalijon.

Tai toks ūpas reiškiasi minėtame pasaulėžiūrų margumyne. Jos visos tai vienas didelis ženklas, jog mūsų dvasia pabūdo. Bet, kita vertus, istorija moko, kad, karštai gyvendinant naujus idealus ir ėsant dideliam dvasos gyvenimo virimui, neapsieinama ir be blogųjų pusių; nevisada ima viršų skaistūs jausmai ir aiškus rimtas protas, — dažniausia podraug karščiuojamasi ir klaidžiojama. Tai pilnai dera ir pasaulėžiūros problėmai. Retai kuris supranta, kame pasaulėžiūros esmė, uždaviniai ir jų atsiekimui reikalingos priemonės. *Kas per tikslas mano stengimosi* sklandžiai *suvienodintai permatyti pasaulį? Kaip tai atsiekti? Kame yra tikros, sveikos, protingos pasaulėžiūros esmė?* Manau, kad į tuos klausimus nevisi, net ir mokslininkai (ne filosofai) sugebėtų tinkamai atsakyti. O tai mum gyvas reikalas, ką Dr. L. Bistras pažymėjo 1919 m. 11-m. „Ateities“ sąsiuvinyje:.. netik žodžiais, bet ir darbais savo psaulėžvalgą aiškinti ir skleisti kitiem. Bet tai reiškia visų pirma patiem gerai išnagrinėti ją. O tuomi mėginsime bent kiek gyvendinti antrą draugo Bistro tame pačiame straipsnyj („Mū-

sų idealas ir mes patys") pareikštą labai svarbią mintį — tai pratintis prie *tvarkingo, sistemingo ir patvaraus darbo,* be kurio žmogus nedaug ką rimto gali padaryti.

Pasaulėžiūros klausimu lig šiol mūsų nedaug buvo rašoma. „Ateities" gyvavimo pradžioje Dr. M. Reinys gyvai apibudino filosofijos mokslo šakas ir bendrai nurodė, kuriuos mokslus reikia pažinti, kad susidarius rimtą ir tvirtą pasaulėžiūrą (filosolija, teologija, gamtos mokslai ir matematika). Nemaža naudos davė gilūs Dovydaičio straipsniai ir kai kurie neužmirštinojo mūsų Endziulaičio raštai (pav. „Tikslingumas gamtoj"). Bet specijaliai pasaulėžiūros, grynos ir pačios pasaulėžiūros klausimai per maža buvo gvildenami. Tą spragą manau užkišti, žinoma, kiek ištesėsiu. Turiu iš kalno pasisakyti, kad mėginsiu svarstyti daugiau mokslo plotmėje, nei praktikos žvilgsniu, kad tuo būdu draugams būtų galima susipažinti su svarbiausiomis pasaulėžiūromis, t. y. typingomis pasaulėžiūromis, — kas duos progos prisižiūrėti ir bendriem filosofijos klausimam. Svárstydami tuos pasaulėžiūrų typus, stengsimės atrasti kriterijų, kurių pasigaudami galėtume spręsti, kuri pasaulėžiūra tikra, kame tiesa ir netiesa, o kas svarbiausia, kad jų (kriterijų) pagalba galėtume nubrėžti *tikros pasaulėžiūros planą.*

Pasikalbėjimus skirsiu dviem dalim. Pirmoje gvildensim pasaulėžiūros esmę ir uždavinius; antroje prisiminsime svarbiausių pasaulėžiūrų turinį ir stengsimės mokintis skirti pelus nuo grūdų. Užbaigoje, turėdami visas reikalingas taisykles — pasaulėžiūros kriterijus, — stengsimės nustatatyti tikros pasulėžiūros planą.

Taigi pirmosios dalies išvedžiojimai mums duos galimybės kritingiau ir giliau svarstyti įvairias senas ir modernines pasaulėžiūras. *Pr. J.*

Gyvenimo balsai.

Tokiu pavadinimu prieškarinėj „Ateityj" buvo įvestas skyrius, kame kiekvienasp astebėjęs kurį negerą apsireiškimą ar turėdamas naują sumanymą, kuriam straipsnio spielčiai perplatūs, galėjo trumpu rašinėliu savo minčių pulkelį patiekti savo draugams. Tokių nuotrupėlių, sumanymėlių, pastabėlių dabartiniu metu, kada pradėjome gyventi savu, nepriklausomu gyvenimu, manau bus prisirinkę devynios

galybes. Jiems sutelkti, formuluoti ir prapaguoti tikinosi Redakcija neatsakys šį gyvenimo skyrių panaujinti. Nuo mūsų pačių priklausys jį paįvairinti, paturtinti. Bet jam įtikti nebus taip sunku, delto ir plačioji, gyvoji ateitininkija jame galės lengvai dalyvauti, patiekdama svojonėlių, sumanymėlių ir kitokių raštelių. Šiame skyriuj galės būti to gryno paprastumo, kuris reiškiasi pas vos pradedančius savo plunksną bandyti.

Kaipo sumanytojas čia ir braukau vieną kitą puslapėlį — tai nusiskundimu, tai sumanymu.

Argus.

Redakcija sumanymui pritaria ir šiuo įveda „Gyvenimo balsų“ skyrių.

Organizacijos Rūmų reikalu.

Antrą dešimtmetį pradėjo ateitininkai. Organizacija, pradėjusi gyventi su pirmaklesiais gimnazistais ir vos keliais studentais, nūnai jau skaito tūkstančius vidurinių mokyklų moksleivijos, šimtus studentų ir būrį sandraugių — filisterių. Pamažėl užimame — užplečiame gyvenimo pozicijas, naujiname visuomenę. Toks mūsų ir tikslas.

Rusų priespaudos laikais, persekiojami, privalėjome slapstytis patys, slėpti išorines organizacijos lytis ir gyventi pašaliais, paliepiais, tenkindamėsi mūsų dvasios atsparumu ir idejų pamilimu.

Nepriklausomybės rytui išaušus, išėjome viešumon visomis lytimis, pasireiškėme visuomenei ne tik savo dvasia, išpažinimu, idealais, bet ir išorinėmis mūsų susidraugavimo formomis.

Asmuo steigiasi *savo pastogę*, gimtąjį židinį, nori būti „pas savė“. Ta pat tendencija privali ir kolektyviam asmeniui — organizacijai.

Mes gi iki šiol glaudėmės po svetima pastoge, samdydavom būtą mūsų Redakcijai, Centrui ir kitoms įstaigoms.

Laikas jau būtų pagalvoti apie savo pastogės, savų rūmų reikalą. Nė statyti jų, nė pirkti kol kas nepajėgsime. Yra vienas kelias rūpintis juos įsigyti — dovanos keliu. Miršta koks viengungis, našlė ar kunigas ar šiaip pasitaiko geraširdis mecenasas ir privalu ten pasisukti tiems, kuriems organizacijos ateitis rūpi, nurodyti jiems progą pasitarnauti visuomenei, jaunajai kartai — tautos vilčiai. Žinoma, neskaitau tai pirmos eilės dalyku. Rūmus įsigiję dvasia vis vien neatgimsime be didelių asmens pastangų. Organiza-

cijos aukštumas ir stiprybe jos dvasioj, jos darbuose. Bet ir toji išorinė forma turi savo psikologinės vertės. Tai yra teigiamos, padorios ambicijos dalykas. Jei norime būti kitų gerbiami ir branginami, privalome patys nusijausti kuomi esą ir save pagerbti, savo kolektyvo ne tik dvasią, turinį, bet ir išorines lytis pagerbti ir pamilti. Tame glūdi vadinamoji organizacijos disciplina, jos kilnios ambicijos, jos garbė. Ne kiekvienas norės ir galės įžvelgti mūsų vidaus gyveniman, pagaliau ne kiekvienam ir leisimės pirštu širdį užčiupti — tiems ir rodykime mūsų bendruomenės spielčius — formą.

Pakeldamas čia savų rūmų mintį, nemanau ją trumpu laiku įsigyvensiant. Mano tikslas tik ją priminti visiems, ja sudominti, kad tuo būdu kartu galvodami, svajodami ir laukdami, progai atsitikus, galėtume ją realizuoti.

Baigdamas visa širdžia linkiu ir svajoju, kad bent 20-ties metų sukaktuvių kongresas galėtų posėdžiauti savuose Rūmuose.

Argus.

Studentų draugijų atstovų tarptautinė konferencija Friburge, Šveicarijoje, 19—21 liepos 1921 m.

Šita konferencija skaitoma pirma. Ispanų - holandų-šveicarų inicijatyvos komiteto planu šita konferencija turėjo apsvarstyti įsteigimą centralinio katalikų studentų organizacijų tarptautinį organą. — Šis centralinis organas turėtų vadintis generalinis sekretarijatas katalikų studentų draugijų. Minėto inicijatyvos komiteto projektas dar prieš Konferencijos suvažiavimą buvo ilgą laiką svarstomas, atspausdintas ir pamate Švento Tėvo užgirtas.

Konferencija atliko savo darbus į tris dienas. Pirma diena, tikriau pirmas vakaras, buvo pašvenstas Konferencijos atidarymui. Sekančią, 20 liepos dieną svarstyta principe centralės studentų katalikų organizacijų centro įsteigimas. 21 liepos dieną teko svarstyti bendrus įstatus ir išrinkti žemiau nurodytą valdybą. Posėdžiai buvo daromi Didžios Tarybos salėje. Šios pirmos konferencijos prezidentų buvo išrinktas p. Gressly, šveicarų studentų Draugijų centro pirmininkas. Konferenciją pradėjo prakalbą J. E. Besson, Lozanos ir Ženevos Vyskupas, kuris remdamasis Švento

Tėvo šios Konferencijos užgirimu, nurodė Šveicarijos, ypač Friburgo, šiuo žvilgsniu nuopelnus praeity ir dabar. Vyskupas trumpai atpasakoja padarytus praeity (1888, 900, 02 ir 09), darbus internacijonalui įkūrti ir kliūtis, pastojusias kelią. — Jis džiaugiasi, kad pagaliau dabar įvyksta seni troškimai. Pabrėžė prakilnumą ir svarbą mūsų Credo visiems katalikams. Internacijonalumas neturi kenkti atskirų tautų reikalams, priešingai, turi juos remti, — Kristaus meilė neturi ribų. — Patarė nejudinti kitų klausimų be programinio: įsteigti generalinį sekretarijatą: Po Vyskupo kalbos ir susirinkimo pirmininko padėkos kalbėjo Perrier, Friburgo kontono Tarybos narys, valdžios ir valdiškų įstaigų vardu, reikšdamas savo džiaugsmą, kad Friburgui teko garbė turėti tiek svečių iš viso pasaulio. — Friburgas jau ir taip miestas tarptautinis: dvi kalbi Kantone, vokiečių ir prancūzų, ir Universitetas, mažne visų tautų lankomas. — Friburgas visados atsilaikęs ir likęs katalikiškas, ypač Tėvo Kanizijaus darbais. Po tos kalbos pirmininkas skaito trumpą pranešimą, kokiais keliais prieita prie dabartinės konferencijos. — Šiais metais sausio mėnesyje Šveicarijos ir Holandijos atstovai pirmiejį susibūrė. Greitu laikų ispanų jaunuomenė prisidėjo. Veikimas pradėjo ūmai plėstis. Veikimo projektas tapo patiektas Sv. Tėvui. Jis užgirė jį apskritai ir suteikė palaiminimo. Pranešimui pasibaigus, „Renaissance'o" draugijos vardu kalbėjo p. René, prašydamas visų atstovų užmiršti tautinius kivirčius ir dirbti Dievo garbei. Po jo kalba Vengrijos atstovas, pareikšdamas džiaugsmo galįs dalyvauti katalikų konferencijoj ir tam paminėti dovanojo Šveicarijos studentams Vengrijos studentų — kat. vėliavą. Tas padarė didelio įspūdžio visiems. Pasibaigus kalbom, priimta vengrų studentų pasiūlymas rytojaus 20 liep. dieną iš ryto išklausyti mišių ir Švenčiausiąjį priimti. Po to J. E. Vyskupas suteikė palaiminimo. Posėdis baigta.

Kitą dieną svarstyta principe generalio sekretarijato steigimas. Inicijativos Komitetas davė apsvarstyti šiokį paklausimą: ar studentų konferencija sutinka principe steigti tarptautinį kat studentų sekretarijatą," Kilo daug gyvų kalbų prieš ir už. Pagaliau Dr. Sonnenschein, pasiūlė balsavimui keturius punktus: 1) Tarptautinė studentų katalikų ūnija turi tikslo plėsti katalikų idejas visose srityse; 2) ji atmeta visus laisvamanių kompromisus ir pasidoda katalikų mokslo autoritui; 3) ji siekia solidarumo ir simpatijos santykių tarpe įvairių kraštų katalikų studentų; 4) ji stengiasi palengvinti

ir paraginti studijuoti ir rišti gyvenimo klausimus: religijos, filosofijos, socijologijos ir kitus. Prie šių keturių punktų inicijativos komitetas pasiūlė prijungti penktąjį: ši tarptautinė ūnija turi savo veikimo organą, tarptautinį sekretarijatą, kuris bus įsteigtas kuoveikiausiai.

Popietiniama posėdyje šie penki punktai liko priimti. Reikėjo pagaminti tam sekretarijatui statutas. Tuo tikslu išrinkta komitetas iš 11 žmonių. — Tuo tarpu tapo priimta dėliai formalumo balsavime, šioki formula, suredaguota prancūzų[1]) atstovo Lallour: „Atstovai katalikų studentų associjacijų, susirinkę Friburge liepos 20 d. 1921 m. vienbalsiai nutaria įsteigti tarptautinį katalikų informacijos biūrą. Tas sekretarijatas pavadinta „Pax romana." Šį vardą pasiūlė Anglijos atstovas John Eppstein „Leage of Nations union" atstovas. Susirinkimui baigiantis pasiųsta šv. Tėvui telegramą apie sekretarijato įsteigimą.

Ant rytojaus del įstatų komisijos darbų susirinkimas vos 11 val. teprasidėjo. Projektas buvo taip gerai prirengtas, jog dauguma paragrafų priimta be jokių ginčų. Sekretarijatas susidaro: 1) iš atstovų tarybos, 2) vienos pastovios komisijos ir 3) tam tikro generalio sekretoriaus. Atstovų taryba ne kas kita, kaip katalikų studentų atstovų susirinkimas. Atstovų taryba turi aukščiausį autoritą. Ji susirenka kasmet. Nepaprasti susirinkimai bus šaukiami kas kart, jei pastovi komisija manys tai esant reikalinga, arba, jei penkios įvairių kraštų draugijos to pareikalaus. — Pastovi komisija susideda iš penkių aktyvių narių ir iš garbės narių, Lozanos ir Ženevos Vyskupas yra garbės pirmininkas pastovios komisijos. Ji turi teikti pakraipą ir prižiūrėti sekretarijato veikimą ir jam padėti dirbti. Generalis sekretarijatas yra informacijos ir sąryšio agentas. Jo bus leidžiamas laikotarpiais tam tikras informacijos laikraštis. Ypatingos domės jis turės kreipti į kat. misijas. To reikalavo Suv. Valstybių atstovai.

Friburgas bus sekratarijato buveinė.

Kiekvienas kraštas turės du balsų, (turėta omeny valstybės iš kelių tautų).

Po pietu pertraukos posėdis prasidėjo 16 [45]/ val. Įvyko rinkimai. Atstovų Tarybos pirmininku išrinkta p. Maksas Gressly, Šveicarų studentų Draugijų prezidentas; — Vic-prezidentu italas p. Spataro. Į pastovią komisiją įėjo trys šveicarai, vienas ispanas ir vienas holandas.

[1]) Reikia pažymėti, kad visos kalbos buvo verčiamos į prancūzų ir vokiečių kalbi.

Generaliu sekretorium išrinktas daug pasidarbavęs dar prieš šią konferenciją p. Tschuor.

Atsakydama į Italijos atstovybės užprašymą, pastovi komisija prižadėjo nusiųsti į artimą studentų kongresą Ravennoję tam tikrą delegaciją.

D-ras Sonnenstein' tarė paskutinį žodį, pranašaudamas geras pasekmes šiai, taikiai Katalikų Konferencijai.

18 val. užsibaigė paskutinis posėdis $18^1/_2$ val. Švento Mykolo bažnyčioje susirinkę atstovai gavo palaiminimą Švenčiausiuoju Sakramentu. Taip tai vyko stud. Katalikų Konferencija. Mums lietuviams lieka dar pranešti tam sekretorijatui savo nusistatymas generalinio sekretorijato reikalu, nes nebūdami įgalioti negalėjom to padaryti konferencijoje.

E. D. Žilevičius, L. Kat. studentų atstovas.

Knygos ir žurnalai.

Kosmos. Gamtotyros ir jos šalimų mokslų laikraštis, gamtos tyrėjų ir mėgėjų būrelio rašomas. 1-jų (1920/21 m.) knygų 2—3 sąsiuvinis (su piešiniais) Kaunas, 1921.

Lietuviams besikūriant nepriklausomą gyvenimą, būtinai reikia stiprinti jo pagrindai, kuriais yra apskritai kultūra ir mokslas. Didžiulę mokslo dalį užima gamtos mokslai, tad, suprantama, be gamtos mokslų kultūra (žinoma, visapusė) šiais laikais negalima.

Pereitų metų (1920) pabaigoje Lietuvos spaudoje pasirodė pirmas pas mus gamtos mokslo laikraštis — „Kosmos“. Tai buvo nemažas (112 psl.) sąsiuvinis. Pradžioj metų išėjo 2—3 jo sąsiuvinis, prie to 200 psl. dydžio (pirmas sąsiuvinis baigės 112-uoju, o 2—3—312-uoju psl.).

„Kosmos“ turi šiuos skyrius: 1) Teknika, 2) Fizika ir kemija, 3) Astrofizika, 4) Bendroji bijologija, 5) Augalų bijologija, 6) Žmogaus anatomija ir fizijologija, 7) Descendencijos problemos, 8) Lyginamoji anatomija ir fizijologija, 9) Fizinė antropologija, 10) Lietuvos geologija, 11) Lietuvos faunistika, 12) Lietuvos flora, 13) Gamtininkų gyvenimai ir darbuotė, 14) Įvairenybės, 15) Iš laikraščių ir 16) Kritika ir biblijografija.

Jau patsai kiekvieno skyriaus vardas kalba apie raštų rimtumą. Imkim skyrius atskirai.

1-me skyriuje eina straipsnis: „Teknikos pažangos greitis“. Čia paduota tik kai kurių teknikos sričių apibudinimas ir tai apskritais bruožais, nors žinios gana įdomios ir praktinės.

2-me skr. Pr. Jucaitis rašo apie modernuosius fizikos ir kemijos klausimus. Jo straipsnis: „Erdvė, laikas ir medžiaga moderninėj fizikoj“ (Einšteino reliatingumo teorijos genezis ir metmens) vietoms tik specialistams suprantamas. Kitam tos rūšies straipsny Pr. Juc. pabrėžia kemijos sintezės metodės įsigalėjimą ir jos matomą vertę; nurodo taipgi Lietuvai galėjimą gamintis šia metode visokeriopų trašų iš pigių durpių. Tam pačiam skyriuje dar eina Pr. Dovydaičio iš H. Rubens'o patiektas straipsnis: „Atomistikos plėtotė“. Jis turiningas, bet sunkokas; stilius labai neaiškus.

3-sis skyr. apima du Pr. Dovydaičio straipsnius. Vienas: „Žvaigždžių pasaulis ir jų erdvės begalybė“ parašytas labai suprantamai. Straipsniai imti iš Makredžio ir Arenijaus.

4-as sk. duoda žinių apie žmogaus organizmą, kaipo narvelių rinkinį. Patiekta Pr. Dovyd. iš Hertvigo.

5-sis sk. apima V. Vilkaičio rašinį: „Žiedų bijologija“. Pasakojama apie žiedo dalis ir apsiveisimą labai lengvai ir vaizdingai. Autoriaus rašinys gali tam tikroje vietoje eiti botanikos vadovėlyje.

6-tam skyr. eina Pr. Dovydaičio raštas apie „Žmogaus dirksnių sistėmą ir josios funkcijas“, pagamintas iš Birkner'io ir kitų. Stilius sunkokas, patsai turinys vietomis tik specijalistams tos šakos teįmanomas.

7-as skyr. apima Pr. Dovydaičio ilgą straipsnį: „Organizmų descendencijos (kilimo) ipotezė“, imtą iš Kraepelin'o ir kt. Čia randama argumentai už ir prieš transformizmą, tik, rodos, nevisi ir trumpai aprašyti.

8-tam skyr. tilpęs straipsnis: „Žmogus ir gyvulys“ Pr. Dovydaičio iš Birkner'io ir kit. pagamintas, gvildena skirtumus žmogaus griaučių (skeleto, kaulų) nuo beždžionių kūno sąstato. „Kosmos'a žada eiti visa eilė straipsnių (apie 10) serija: „Žmogus ir gyvulys“.

9-as skyr. apima du Pr. Dov. straipsniu iš Kraepelino ir Birkner'io. Pirmas paduoda naują būdą žmonių klasifikuotės. Mums įdomu, kad čia patiekti ir lietuvių žymės: tarp kita, aukštaičiai randama aukštesni už žemaičius, o žemaičiai, ypač moterys, baltesni už aukštaičius. Antras straipsnis: „Zmogaus smagenų svoris įvairiais atžvilgiais (amžiaus, lyties, kultūros ir rasės) ypatingai užimantis delto,

kad gvildena tankiai pasitaikomus klausimus, kuriems ypatingos svarbos teikia materijalistai. Iš čia patyriam, žmogaus smagenas augant metais iki tam tikro senatvės perijodo; toliau, stebėjimais atsirėmus, įrodoma móteris turint lengvesnias smagenas, nei vyras; žemesnės kultūros žmonės esą lengvesnių smagenų, nei civilizuotieji; genijai ir apskritai gabūs žmonės buvę didelių smagenų.

10-tam skyriuj randam P. Matulionio: „Lietuvos dyrvažemiai ir jų miškai“. Šis raštas ypatingai lengvo stiliaus ir be galo vaizdus. Čia nupiešta: apskritai žemės susidarymas ir ypatingai Lietuvos dyrvažemio (norba, der Boden) kilimas. Rašinys pilnas gyvų Lietuvos gamtos vaizdų. Kalba tikrai poetinga.

11-as sk. apima J. Elisono raštą :„Roplių arba šliaužėjų (reptilia) klasės atstovų Lietuvoj pavadinimai“.

12-tam sk. randame V. Vilkaičio aprašytas kai kurias dilgėlių veisles ir pažymėtus vėlai žydinčius Lietuvos augalus (žinoma, kai kuriuos).

13-as skyr. bene šiuo tarpu įdomiausias, nes čia yr Pr. Dovydaičio vaizdžiai ir svariai aprašytas garsingojo Ernesto Haeckelio, mirusio 1919 m. 9 d. rugsėjo, gyvenimas ir visokeriopas veikimas. Mums, kuriems, besiruošiant į gyvenimą, neapsakomai svarbu išsidirbti tvirtas būdas ir pažiūra, labai brandžią pamoką teikia šis straipsnis. Čion apsityręs žmogus, platus ir gilus mokslininkas, kokis yr Pr. Dovydaitis, stato prieš akis paskutiniojo 50-ties met. tarpo Europos mokslo gyvenimo krypsnį, su jo užuomazga, toliau, eiga ir šiek tiek pasekmėmis. Parodo, ką gali nuveikti darbas ir tvirta valia, nematomai bei paslaptingai iš gilumos dvasios versdamas sušukti: „Jei vyrai be Dievo tiek pajėgė, tai kiek mes galėtumėm, tie, kurie stiprinamės amžinąja, gaivinančia Dangaus duona!

14-ą skyr. užima J. Gobio pastaba, kad gamtos tvarka be matematikos formų negalima ir X-o keletas žinučių apie kai kuriuos viduramžio gamtininkus, einančius garsiųjų Galilėjo ir Koperniko pirmatakais.

15-o skyr. T. Ivanausko: „Apie gamtos paminklus ir jų globą“ supažindina su gražiąja Lietuvos gamta ir senomis jos vertybėmis, žadindamas valdžią ir visuomenę paimti globon tas vietas, kame gamta užsiliko primitiviškiausia. Čia taipgi suminėti kaikurie retieji Lietuvos laukiniai gyvuliai (briedis, šernas, udra ir kit.). Čia jau Pr. D. pamoko, kaip amerikiečiai saugoja savo gamtą, kokių tam tikslui draugijų steigia.

16-tas, galop, sk. paduoda keletą recenzijų ir naujai išėjusių Lietuvoj gamtos mokslo vadovėlių sąrašą.

Skaitydamas „Kosmos'ą" jauti, kad čia visa žmogaus prigimčiai artima ir taip apčiuopiama, kad nejučiomis suvoki. Kūrėją esant visur aplink mus — ypač stebėtinuose matomuose tvariniuose.

Nuostabus yra žmogaus protas ir visas dvasinis gyvenimas, tačiau neturim pamiršti, kad pats protas čia žemėje be kūno nesiranda; kad mes, žmonės, esam kaip ir įsodinti gamtos viduryje. Taigi žmoguje esama dviejų elementų: dvasinio ir gamtinio (siaurąja prasm.). Tad, norint būti apšviestam, reikia būti visapusiai apšviestam, dvejaip lavinantis — dvasiniuose ir gamtos moksluose.

J. Mátusas.

Naujoji vaidilutė. Mergaičių moksleivių laikraštis. 1-ji (1921) metai, Kaunas 1921 m.

Netikėtai aplankė mus naujas svečias, pasirodė laikraštis vardu „Naujoji vaidilutė". Kiekvienas netikėtas įvykis ką nors ypatinga reiškia, — ką gi reiškia „Naujosios vaidilutės" pasirodymas? Ugi, reiškia: pirmiausia, kad Lietuvos visuomenė gyva; toliau, kad ji ne tik gyva, bet auga, leisdama naują atžalą; galiausiai, kad mesta pirmoji mintis, vadinanti besimokantį vidurinių ir aukštųjų mokyklų mergaičių jaunimą susiprasti ir rengtis į gyvenimą XX-jo amžio, moterų lyčiai tinkamais būdais. Ką gi pačios moksleivės?.. Jos su džiaugsmu priėmė kilnų šauksmą, prielankumą „Naujajai vaidilutei jau ir dabar rodydamos; vienos šį 1-ji num. eilėmis puošdamos, kitos ryždamosi nuo kito num. pačios šį laikraštį redaguoti.

Pirmojo Lietuvos mergaičių moksleivių laikraščio turinys rimtas ir labai įvairus.

2-ame pusl. patalpinta Pr. Dovydaičio žodžiai, kuriais „Naujoji vaidilutė" pavedama ir statoma paminklu jo, del Tėvynės kritusiam broliui, Vincui. Iš čia sužinom šį laikraštį kilus iš Pr. Dovydaičio minties.

3-iam pusl. to paties Pr. D. pasakoma „N. V." tikslas, uždaviniai ir priemonės tai visa atsiekti. Man rodos, kad šis sakinys pasako pilnai to laikraščio užduotis: „Naujoji Vaidilutė" auklės tas mūsų naująsias vaidilutes, kurios savo skaisčiuose sielose ir tyrose širdyse saugos šventąją krikščionių dorybių ugnį, kuri šildydama gaivins mūsų tautos gyvatą, saugodama ją nuo sustingimo ir švies jai jos kely į laimingesnę ateitį" (4 psl.).

Toliau, eina St. Šalkausko„ Rūtų darželis". Šis straipsnis labai širdingas, bet draug ir rimtas. Taip, pav., jame pagrindingai aptariama meilės esmė ir grožio sąvoka.

Čia aikštėn iškelta simbolingas senovės lietuvių skaistybės gerbimas. Labiausiai pabrėžtina, kad šis straipsnis ir berniukams naudingas, nes, kaip minėta, aptaria pačią meilę. Reiktų įsidėmėti šis sakinys: „Ir ištikro ten, kame nesama Kristaus prakaito, šita nuostabi žolelė (rūtelė—skaistybė) nebegal išdygti" (11 psl.).

„Žmonės ir idealai" Pr. D. imta iš E. Šultės, moko į švientąsias,—ius žiūrėti, kaipo į tikrus didvyrius. Šia proga neprošalį būt giliau įsigalvoti šventybės, ar nors pamaldumo prasmėn ir p žinti, kad tos dorybės tikrai pereina žmogaus pajėgas, tarpsta daugiausia Dievo malone.

„Marija Magdalietė, Salduvos Žynio iš Lacordaireo, piešia didžios nusidėjėlės vaizdą, kuri atgailos ašaromis nusiplovė paleistuvystės purvus ir rados ypatinga Dievo šventąja, kuriai pirmiausiai pasirodė prisikėlusis iš karsto Kristus. Straipsnis: „Sąžinė ir jos globojimas" Pr. D. nurodo sąžinę esant mūsų gyvenimo vairu.

Pr. D. iš Peterso ir kitų pagamintas rašynėlis: „Didvyrių mirtis (kovoj del tėvynės laisvės kritusiųjų motinoms, draugėms ir sesutėms)" gvildena svarbiausia žmonijos gyvenimo mįslę — mirtį ir kentėjimą. Šiam straipsny išvystyta mintis, kad kentėjimas — tai: 1) nuo nuodėmės išsigydymo priemonė, 2) nuo nuodėmės apsauga, 3) nusivalymas, 4) kasdienio gyvenimo auklėtojas, 5) kelias į Dievą ir Šventybę. Pagaliau išvedama — „visoks kentėjimas galų gale yra Dievo meilės išreiškimas savo vaikams".

Pr. D. raštelis: „Šv. Jeronimas ir moteriškos" parodo, kaip šventieji gerbė moteriškas, tariant, jų sielas. Čia matom, kad Marcelė, Paulą, Eustokija, Blastila, Demetrija, Fabijola šv. Jeronimo laiškais tapo nemirtingos. Išreiškiama mintis, kad pas Kristų nėra lyties skirtumo, bet tik nuomonių.

Pr. D. straipsneliu: „Keistas priekaištas (del moteriškų sielos klausimo viduramžiais") jam priprastu mokslingu nuodugnumu sumuša priešininkų priekaištą, būk viduramžy vienas kuris sinodas (santaryba) nutaręs moterį sielos neturint. Ir apologetikos atžvilgiu šis straipsnis vertingas.

Rašinys: Enrica von Handel-Mazzetti (jos 50 amžiaus metų sukaktuvėms) bene vaizduoja moksleivei mergaitei idealą. Čia „N. V. įkūrėjas Pr. D. gyviausiomis varsomis piešia Austrų rašytojos-romanistės literatinius darbus, o

ypatingai nemirštamuose jos romanuose aprašytus veikiančiuosius asmenis—moteris, mergaites stato lietuvėms pavyzdžiu—idealu. Minimoji poetė esanti naujų kelių pasaulio literatūros skinėja ir tokia net protestantų pripažinta, nepaisant jos karšto katalikiško religingumo.

Pr. D. užkliūde labai opų klausimą rašteliu: „Kelios mintys apie šokius" (48 psl.). Čia šokiai smulkiausiai išnagrinėti, paminint jų kilmė ir paskui modernoje visuomenėje įsigyvenimas. Mano išmanymu, šiame str. nustatyti faktai, jog pirmykščiai žmonės šokius taisydavos atskirai motermis ir vyrams, nevieną jaunuolį tur paskatinti išsidirbėti rimtą nuomonę šiuo klausimu.

Laikraštis baigiamas, įdėta Pr. Dovydaičio korespondenčiių su įvairiomis vokiečių mergaičių organizacijų įstaigomis, tų organizacijų (kai kurių) įstatais ir galų gale statistika lietuvaičių moksleivių vidurinėse ir aukštesnėse mokyklose, laisvoj nuo priešo Lietuvoj.

„Naujoji vaidilutė" kviepuojanti krikščioniškos meilės ir skaistybės ugnimi, tikrai tinka įjisijudinti jautrioms mergaičių sieloms, bet... ne verkti — o tik siektti šventumo. vainiku apdabintos skaistybės. Turim konstatuoti kad „N. V. paverš „Ateičiai" žymią dalį skaitytojų ir bendradarbių, bet ar privalom del to liūdėti?.. Ne. „Naujoji Vadelutė" tik palengvins Lietuvos moksleivių jaunimui eiti į kilnų obalsį: Visa atnaujinti Kristuje. *J. Mátusas.*

Mūsų Senovė. Neperijodinis Žurnalas Lietuvos įstorijos medžiagai rinkti. Red. Kun. *J. Tumas.* Švietimo Ministerijos leidinys. Pirmosios knygos 176 pusl. Kaunas 1921.

Tikrai galime pasidžiaugti susilaukę pirmojo Lietuvoj mūsų praeities tyrinėtojo ir istorinės medžiagos rinkėjo.

„Ko mūsų visuomenei daugiausiai stinga — tai mūsų praeities pažinimo. Kultūrinės tautos skiriasi nuo laukinių kaip tik tuo, kad jos junta ryšį su savo viengenčiais ne tik su tais, kurie josna įeina dabar, bet ir su būvusiomis kartomis. Šiandie, galima sakyti, yra galutinai pripažinta dėsnis, kad tauta daugiau susideda iš mirusiųjų, nei gyvų. Jie veikia labai galingai į gyvuosius. „Anglijoje—anot žinomo socijologo Le Bono — mirusiųjų nuomonė yra galingesnė, nei gyvųjų". Nevisada tik žmonės numano aiškiai šį veiksmą. Bet visi jaučia šį ryšį tarp gyvųjų ir mirusių.

Jausti šį ryšį reiškia gilintis į praeitį. Mažas vaikas neturi praeities... ta prasme, kad jis jos nejaučia ir nemena. Lygiai ir su tautomis. Jei sakoma, kad yra tautų, ku-

rios neturėjo istorijos, tai nereiškia, kad pas jas nebuvo jokių įvykių, jokių atmainų. Jei vėl sakoma, kad viena tauta senesnė už kitą, tai vėl nereiškia, kad ji anksčiau kitos pasauly atsirado. Tuo norima tik pasakyti, kad šios tautos pradeda save atminti, vėliau, nei kitos... Tik vienas dalykas leidžia skirstyti tautas į istorines ir be istorijos — tai praeities atsiminimas. Kadangi tik išsilavinusios tautos atsimena savo praeitį, užtai istorines tautas vadiname kultūrinėmis, o be istorijos—laukinėmis.

Aš primenu šiuos daiktus tam, kad parodyčiau, kiek mums svarbu pažinti mūsų praeitis. Mūsų visuomenė, mums beatgimstant naujam politikos ir tautos gyvenimui, suprato savo instinktu šio reikalo svarbumą... Jei visi lietuviai lygiai jaučia svarbumą ryšių tarp mūsų istorijos ir dabarties, tai ne visi vienodai ją pažįsta. Kaltė čia ne blogos valios, o aplinkybių: nėr iš kur jos mokytis. Mūsų istorija dar neparašyta". (M. S. prof. Voldemaras, pusl. 103—104).

Tam tikslui pasiekti mes matome isikūrus ir šį žurnalą. Paduodame trumpą jo įsikūrimo istoriją:

„1921 m. sausio mėn. 16 d. 5 val. vakaro J. Jablonskio bute buvo įdomus — „senių susirinkimas", Pov. Matulionies ir to pat J. Jablonskio sumanymu sukviestas. Atėjo Čepinskas, Al. Dambrauskas, K. Grinius, J. Jablonskis, Al. Krišč̆iukaitis, P. Leonas. J. Mačiulis (Maironis), Pr. Mašiotas, P. Matulionis, J. Tumas ir E. Volteris. Viso 11. Visi peržengė 50 metų, kiti net 60. Susirinko verčiami pareigos raštu palikti būsimosioms kartoms savo darytuosius žygius, tuo pačiu duoti praeities vaizdą; būtent, kurios ir kokios visuomeninės bei politinės sąlygos buvo tų žygių pradžią, idant būtų matyti, kaip dabar viskas apkito. Trumpiau sakant, pasiraginti surašyti savo memuarus autobijografiniais apmatais ir išleisti jų vieną ar du tomu.

Besvarstant, sumanymas vis plėtes. Darbo objektui paimta Lietuvos praeitis, taip sakant, tebegyvoji, kurios atšvaita—seniai ir neseniai; dar pridėta ir nebegyvoji praeitis, kurią galėtų nušviesti žymesniųjų vyrų likusioji korespondencija ir visoki įdomūs bei reti dokumentai, bijografijos ir net ištisos monografijos...

Pasidarė aišku, jog yra reikalingas tam tikras specijalis organas, leidžiamas neperijodiniai, serijomis, sulig to, kiek surinks medžiagos. Tai būtų medžiaga Lietuvos istorijai, ir kaipo tokia, ypatingoje globoje švietimo ministerijos" (pusl. 76).

Buvo išrinkta redakcijos komisija, kuriai pavesta kreip-

tis šviet. m-jon leidinio finansavimo reikalu. M-ja sutiko. Tai tokiu būdu atsirado šis žurnalas.

„M. Senovės“ programa labai plati: 1. Praeities atminimai: apie liatuvių sąmonės kėlimą, darbuotojų bijografijos, susibaudymai, draugijos, laikraštėliai, konfliktai su senąja lietuvių karta, su lenkuojančiais, etc.; knygų kontrabanda, kova su rūsų administracija; apie lietuvių laikraščius Prūsuose, Angluose, Amerikoj ir t. t.; apie partijų formavimąsi, apie liet. spaudos grąžinimą; apie didįjį karą. 1864—1904 mokykla, savoji, lenkiškoji, rusiškoji. III. Valsčius ir jo ponai. IV. Religijos santykiai. V. Prieštaravimai rusų valdžiai ir sukilimai. VI. Sektantizmas Lietuvoj. VII. Santykiai su svetimomis valstybėmis. VIII. Monografijos žymesniųjų mūsų praeities momentų. IX. Praeities dalykai tautosakoj. X. Raštų žinios. XI. Valdiškoji ir privatiškoji darbuotojų korespondencija. XII. Krašto ekonomija. XIII. Pagrobtieji tautos turtai svetur. XIV. Numizmatika. XV. Archajologija. XVI. Mūsų teatro istorija. Menininkai. XVII. Vietų darbuotojų fotografijos, graviūros. XVIII Biblijografija. Istoria. XIX. Kronika.

Štai sutrumpintas turinys pirmųjų knygų:

P. Klimo. Senovės tyrimo uždaviniai ir keliai. *Tumo* Vyskupo „Valančiaus akcija“. „Bajoro privalumai“. *Vac. Biržiškos* Vysk. Valančiaus bylos. *A. Aleknos* Vysk. Valančius ir 1863 m. manifestacija. *Al. Dambrausko* Iš Kauno kronikos. *Prof. Voldemaro* A. Aleknos istorija. *P. Ruškio* Biržų pylis ir jų apylinkės. Ir daugybė kitų smulkesnių, bet gi nemažiau svarbių dalykų. Belieka palinkėti pasiskaityti, pastudijuoti. Patartina taipgi kuopų knygynams jį įsigyti. *P. Gs.*

Mūsų gyvenimas

Kaunas. $^{20}/_{21}$ mokslo metais, „Saulės“ draugijos gimnazija virto valstybine I Kauno gimnazija. Antram mokslo metų pusmetyj jau galutinai, bent tiems metams, paaiškejo mokytojų sąstatas. Mokytojams keičiantis buvo sunku mokytis. Mokytojai aukštesnėse klasėse buvo rinktiniai.

Gimnazija šiais mokslo metais turėjo arti 500 mokinių. **Penkios pirmutinės klasės mergaitėms buvo paralelės.**

Mokiniai čia, kaip ir kiekvienoj mokykloj, įvairūs. Yra moksleivių, kurie į mokyklos darbus žiūri kaip į kokią uždėtą naštą.

Dauguma moksleivių labai kreivai žiūri į kaikuriuos mokykloj dėstomus dalykus. Taip pav. gimnastika, paišyba, rankadarbis (mergaičių) veik visų yra leidžiami pro pirštus. Yra ir tokių, kurie visa uoliai mokosi, rodydami ir savo inicijatyvos. Žinoma, mokinių buitis dar nesibaigia gimnazijos sienose. Bet čia jau laiko sunaudojimas priklauso pilnai nuo žmogaus. Vieni tenkinasi paprasčiausiu atlikimu to, kas būtinai mokiniui reikalinga; kiti stengiasi atliekamą laiką tiksliai sunaudoti. Gaila, kad mūsų gimnazija neturi savo knygyno, nieks tuo nesirūpina, nieks moksleivių skaityti knygų neskatina. Yra mokinių, kurie gauna sau knygas ir skaito, tie parodo gyvumo. Deja, didelis moksleivių nuošimtis neturi nieko aiškaus prieš akis, gyvena neturėdamas gyvenimo siekių. Todel ir tenkinasi vien tik prieinamiausiu — šokiais. Šiais mokslo metais buvo daug gimnazijos šeimyninių vakarėlių. Jų tikslas duoti pelno, kad sušelpus neturtingus moksleivius. Vakarėliai buvo atskirų klasių rengiami. Svarbiausia programos dalis — šokiai. Iš pašaliečių tuos vakarėlius daugumoj lankė valdininkai ir karininkai. Veik kiekvieną tokį vakarėlį laike šokių buvo matoma būrelis įkaušusių, pradžioj metų tik pašaliečių, o pabaigoj ir gimnazistų tarpe (exempla trahunt). Pastebėtina, jog moksleivės vyresnių klasių ateidavo dažnai tik į vakarėlių šokius, šoko net gavėnioje. Pav., 16 vasario d. vakarėlis. Gerai gimnazija auklėja!

Veik visos gimnazijos turi savo chorus, mūsų gimnazija jo neturi, nors ir yra mūzikos mokytojas. Ir taip Kauno moksleiviai maža domisi mūzika. Rėtai pas kurį rasi kokį nors mūzikos instrumentą, o apie stygų orkėstrą, kaip kitose mokyklose, nė svajoti nesvajojama. Pas mus mūzikai, menui, sportui veik jokios reikšmės nepriduodama, nors tas itin turėtų moksleiviams rūpėti, nes tas duoda, tyro džiaugsmo, malonumo ir poilsio.

Kauno gimnazijos moksleiviai nesudaro nuosavaus moksleivių gyvenimo, kuriuo gyventų visi moksleiviai. Perdaug apsibrėžiama savo asmenim! Iš to stoka gyvumo, judrumo. Jei kartais ir reikėjo prisidėti prie kokio visuomeninio darbo, kur buvo reikalingos ir moksleivių jėgos, Kauno moksleiviai veik visai neprisidėdavo. Čia priminsiu miesto rinkliavos kariams ir prieglaudų vaikams, prie kurių

veik nieks iš gimnazistų neprisidėjo, nors ir buvo kviesti. Santykiai šalti, oficijalūs. Draugiškumo nėr.

Mūsų gimnazijos moksleivių tikybinis stovis yra neblogas. Moksleivių tarpe šįmet nebuvo nė vieno bedievio, ar bent tokio, kuris juo viešai prisipažintų. Išskiriant kelis, visi atlieka religines prievoles. Kas sekmadienį, moksleivių bažnyčioje, laike mišių, būrelis 10—20 asmenų priiminėdavo šv. Komūniją.

Tuo ir baigiu. Aišku, jog čia visko nepasakiau, kas būtų galima pasakyti. Jis *V. Jasaitis.*

Mariampolė. Pradžioj mokslo metų, Mariampolės ateitininkai susiskirstę į klasines kuopeles, pradėjo savęs lavinimosi darbą. Kad sekmingiau vyktų darbas, vienos kuopelės pasidalino pusiau, kitos suskilo net į tris kuopeles. Tokiu būdu pasidarė 9 kuopelės: viena mokytojų seminarijoj, 8 Rygiškių Jono gimnazijoj. Visos ėmėsi rimtai darbuotis. Kuopelės darė susirinkimus, buvo svarstomi įvairūs klausimai, atpasakojama knygų turiniai, biografijos, skaitomi referatai, rašymėliai ir t. t.

Susirinkimuose gyvumo netrūko. Kovo įvykiai truputį sulaikė darbą. Keliems draugams išėjus gynimo darbą dirbti, viena kuopelė turėjo likviduotės. Ne kaip teveikė ir likusios. Tačiau sušaukus greitu laiku visuotiną susirinkimą, kuopos veikimas atgijo.

Kadangi Mariampolės ateitininkų veikimas daugiausiai reiškėsi kuopelėse, taigi pravartu bus smulkiau pažinti kas buvo jose daroma. I-oj mokytojų seminarijos kuopelėj buvo, regis, 18 narių. Padarė 12 sus-mų. Skaityta šie referatai: 1) Darbo reikšmė; 2) Branginkime laiką; 3) Idealas; 4) Pažink pats save; 5) Tėvynės meilė; 6 Lietuvių dainos Be to dar leido laikraštėlį: „Aidas".

IV-os klasės kuopelėj buvo 13 narių. Padarė 12 sus-mų. Skaityta šie referatai: 1) Ar gyvuliai turi dūšią; 2) Kalbos grynumas; 3) Linksmumas; 4) Susivaldymas; 5) Ar pasaulėčiui galima skaityti Biblija; 6) Aukščiau turto; 7) Kantrybė; 8) Tikyba ir laisvė; 9) Ar mūsų tikėjimas yra geras; 10) Kas yra žmogus.

VII klasės kuopelėj buvo 16 narių. Padarė 15 sus-mų. Referatai; 1) Ar gyvuliai turi protą; 2) Idealas; 3) Religinis individualumas ir dogmos; 4) Mintis; 5) Apie žmogaus sielą; 6) Auklėjimo sritys; 7) Gyvulys bei žmogus; 8) Kame laimė; 9) Sąžinė. Laisvoj tribūnoj gvildenta tikybiniai klausimai.

V-os klasės kuopelėj buvo 16 narių. Padarė 16 sus-mų su referatais: 1) Energijos paslaptys savęs lavinime; 2) Materijalizmas; 3) Darbas; 4) Laisvė; 5) Tikrumas Kristaus prisikėlimo; 6) Santykiai mokslininkų su tikyba; 7) Bažnyčia ir socijologija; 8) Ar moterys turi sielą; 9) Kultūra; 10) Gyvenimas. Laisvoj tribūnoj buvo rišami tikybiniai klausimai, pav.: Dievo esimo priparodymas. Ar gali siela veikti neturėdama iš laukinių įspūdžių. Gyvybės atsiradimas.

VI-os klasės kuopelėj 16 narių. Padarė 15 sus-mų. Skaityta šie referatai: 1) Materijalizmas; 2) Anarchizmas; 3) Religijos supratimas; 4) Liurdas ir Zola; 5) Žmogaus uždavinys siekti dorinio idealo; 6) Kas yra politinė ekonomija ir įvairios ekonomijos mokintuvės; 7) Reikmenys ir vertybė; 8) Gamybos faktoriai; 9) Darbas; 10) Kapitalas; 11) Gamybos reguliavimas; 12) Kelionė į tolimas padanges.

V-os klasės kuopelėj (a) buvo 14 narių. Padarė 13 sus-mų. Referatai: 1) Idėalas; 2) Sielos nemirtingumo klausimas ir mokslas; 3) Žmogaus atsiradimas; 4) Jaunystė; 5) Ar nusidėjėlių kančios yra amžinos; 6) Dievo ėsimo išrodymas; 7) Bažnyčios įtaka kultūrai; 8) Katalikų Bažnyčia yra tikra Kristaus Bažnyčia; 9) Visuomenė ir religija; 10) Sąžinės laisvė; 11) Ar tikėjimas politikai reikalingas; 12) Tikėjimas į Dievą ir gamtamokslis.

V-os klasės kuopelėj (b) buvo 20 narių. Padarė 16 sus-mų Referatai: 1) Meilė; 2) Jėzaus Kristaus vietininkas; 3) Jėzus Kristus žmonių lauktas Mesijas ir Dievas; 4) Viltis žmogui būtina; 5) Kaip pasiklosi, taip išmiegosi; 6) Rūkymas; 7) Iš kur atsirado žmogus; 7) Kristaus iš numirusių prisikėlimo išrodymas; 9) Atlaidai; 10) Mokslo reikšmė; 11) Ne visa auksas, kas auksu žiba.

IV-os klasės kuopelėj buvo 13 narių. Padarė 18 sus-mų. Referatai: 1) Mūsų gyvenimo tikslas; 2) Gerbk savo kalbą ir neužmiršk tėvynės; 3) Ar socijalistas gali būti katalikas; 4) Be Bažnyčios nėra išganymo; 5) Pasaulio atsiradimas; 6) Laimė ir kiti (iš viso 16).

Visa trumpai suglaudus Mariampolės ateitininkai padarė 121 kuopelių sus-mą. Perskaitė 97 referatus. Atpasakojo nemažai knygų turinių, bijiografijų. Parašė žymų skaičių rašinėlių. Rišo įvairius klausimus.

Be to dar leido savo laikraštėlį: „Ateities Aidai“. Suruošė 2 viešus ir vieną šeimyninį vakarą, kurių pelno žymią dalį paskyrė „Ateičiai“ ir kuopos knygynui padidinti.

Surenge gegužynę ir metinę Šventę, kuri padarė gero įspūdžio. Dirbta ir visuomenės darbas.

Toks Mar. kuopos darbas 1920—21 m.

Mikas.

Dotnava. Plačiai žinoma prieš karą Lietuvos Dotnavos Žem. ir Mišk. Ūkių M-kla 1919 m. vėl atgaivinta. Visa kraštą varginęs karas nepraėjo nelietęs ir tos mokyklos. Daug sugadinta, sunaikita. Bet valdžios ir tos m-klos mokytojų rūpesniu vėl viskas taisoma, daroma. Taip praeitais metais remontuota m klos namai: sudėta langai, sutaisyta vandentraukiai, įvesta elektros šviesa ir garo šildymas ir tt. Mokslo dalykuos taip pat jau daug nuveikta: pargabenta iš užsienio kemijos labaratorija, steigiami entomologijos, mėneralogijos, botanikos kabinėtai ir tt.

Mokinių šioj mokykloj yra 64, kurių tarpe 6 mergaitės. Mokiniai susirinkę iš įvairių Lietuvos kampelių, pradedant Suvalkija baigiant Žemaitija. Tuo tarpu tėra tik du m-klos kursai, kurių I-me yra 52 mok., II-me — 12 mok. Mokytojų tarpe esama dalykų žinovų; tik mokslo vadovėlių truksta.

Būdami toli nuo didelio miesto ir jo triūkšmingo gyvenimo, mokiniai negauna išsiblaškyti, todel m-kloj pastebima intensivaus gyvenimo. Čia išdygo net trys kuopelės: „Lavinimosi Kuopelė“, ateitininkų ir aušrininkų kuopelės. Be to čia puikiai gyvuoja diktokas Šaulių būrys. Ateitininkų kuopelė, įkurta praeitų metų gruodžio mėn., dabar jau turi nemažą narių būrėlį. Tokiu trumpu savo gyvavimo laiku at-kų kuopelė, žinoma, daug nuveikti neįstengė, bet ateity daug žada. Vienas kitas draugų jau ir referatą yra parašęs. Reikia pasakyti, kad organizacijiniame Dotnavos moksleivių gyvenime dalyvauja taip pat ir matininkų kursų mokiniai.

Dr-gams-ėms, kurie turi palinkimo darbuotis žemės ir miškų ūkių srity patartina ateinančiais metais kuodaugiausiai suvažiuoti Dotnavos mokyklon. Baigęs tokią mokyklą turi specijalybę ir esi baigęs aukštesniąją mo-klą, kuri duoda teisės stoti į aukštąją m-klą. Žinoma, lotynų kalbos čia nemoko, bet todel labiau, negu gimnazijoj, kreipia akį į vokiečių kalbą. Pati m-kla yra patogioj ir gražioj vietelėj: 1 km. į stotį, 3 km. į miestelį, didelis parkas ir upelis.

Dotnaviškis.

Prienai. 15. II. 21 Jau treti metai, kaip Prienuose gyvuoja „Žiburio“ progimnazija. Moksleivių šioj įstaigoj yra arti 111. Dėka Ger. Direktoriui, yra pastatytas parapijos namas, kuriame talpinasi dabartinė progimnazija, būsimoji gimnazija.

Šį rudenį, vos tik suvažiavo moksleiviai tuojau griebėsi organizavimosi. Tuojau susiorganizavo ateitininkams būrti „Vykdomoji Komisija“ iš keturių draugų. Tos komisijos pagelba tapo įkūrta vyresniųjų ateitininkų kuopelė. Iš pradžių toj kuopelėj buvo tik 11 narių. Veikimas buvo nekoks. Bet dabar kuopelė padidėjo ir jos veikimas yra pagerėjęs. Suruošta pora vakarų. Susitvėrė dvi sekcijos, būtent: „prieš alkoolinė“ ir „Evangelijos tyrinėtojų“. Prienų moksleiviai, imant apskritai, yra linkę girtuokliauti. Matydami alkoolio kenksmingumą, nekurie draugai įkūrė sekciją, kad kaip nors pastojus tai girtuoklystei kelią.

Prienų ateitininkų kuopoj yra ir darbščių draugų. Jie savo darbais stengiasi ateitininko vardą kelti viešumon ir nenuilstamai dirba kuopos naudai. Daug tenka nukęsti nuo aušrininkų. Draugės at-kės labai mažai prisideda prie bendro veikimo. Tam biskį kliudo ir aplinkybės. Ne visi ir berniukai dirba gerai, yra apsileidimo.

Prienuose gerai gyvuoja jaunesniųjų dr. „kankliečių“ kuopelė. Patys rašo referatus ir skaito juos susirinkimuose. Kviečia vyresniuosius draugus paskaitų skaityti ir jiems padėti.

Kaip kiekvienoj gimnazijoj, taip ir P. yra priešingų srovių, nors viešai nepasirodo. Priežastis to nesusiorganizavimo tokia: vieni nori kurti „aušrininkų“, kiti „bešalių“ kuopą. *Kaskamgalvoj,*

Friburgas (Šv.). *Dievo Kūno Šventė.* Ši šventė iškilmingai apvaikščiojama visam katalikų pasaulyj. Bet esama vietų, kur toms iškilmėms surengti įdedama daugiau širdies, kad tik gražiau parengus sutikimą Augštajam cymborijos Kaliniui.

Šveicarija sena kultūros ir tradicijų šalis. Visos tradicinės iškilmės čia turi tam tikrą šabloną, tam tikrą rutiną, kurios mets iš meto pasikartoja. Naujo maža teįnešama. Todel ir lyginti čionykštes šventes su mūsų iškilmėmis, kame viskas improvizuojama, nė negalima.

Bet svetimšaliui ypač lietuviui pamatyti šveicarų iškilmes visgi miela.

Friburgas miestas ir kantonas perdėm katalikų gyvenami. Šis miestas galima sakyti tai šveicarų katalikų mažutė Roma: čia garsus katalikų universitetas, čia Genevos vyskupo laikinoji sostinė, dešimtys ir dešymtys kongregacijų vienuolijų, auklėjimo įstaigų, kelios dešimtys bažnyčių ir t.t. Tad ir katalikiškųjų iškilmių metu šis miestas užima pirmąją vietą.

* * *

Jau iš vakaro prasideda priruošiamasai darbas. Puošia gatves ir namus medeliais. Balkonus išpuošia daugiausia raudona medžiaga, žalumynų vazonais, gerbais ir vėliavomis. Judėjimas didelis, visi skubina, šventės laukia, jai rengiasi.

Nueik popiet į bet kurią bažnyčią ir pamatysi kaip meldžiasi būrelis — nedidelis, tiesa, bet įvairus ir nuolat pasikeičiantis. Apsidairęs ir įsižiūrėjęs pastebėsi, kad kiekvienąs to būrelio taiko prie vieno iš keliolikos klausyklų, kame užsidarę, iš oro nematomi, vienuoliai klauso išpažinčių.

Čia pamatysi įvairiausių profesijų, luomų žmones. Tai ir karakteringa ir pavyzdinga mums, pratusiems prie konfesijonalo matyti vien kaimiečius, ir tik didžiai retą inteligentą ar moksleivį.

Friburge kitaip. Čia greta pasaulinės damos, valstybės vyro „ar buržujo" žmonos klūpo kaimo moteriškė, fabriko darbininkė ar namų tarnaitė. Greta žilo sulinkusio universito profesoriaus — mokslininko, studentas, kurpius, siuvėjas ar kito amato žmonės. Būrelis vis gyvas, vis keičia savo sąstatą. Nugavęs minutę liuoslaikio, darbingas ir rimtas šveicaras skubina atiduoti kas Dievo — Dievui, patenkinti augščiausius žmogaus sielos reikalavimus ir vėl grįžta į darbą. Delto taip paprasta ir miela žiūrėti, kaip tarnaitė ateina su krepšiu iš turgaus, studentas atbėga su portfeliu, tiesiog iš Universito, o darbininkas su įrankių nešmene užsuka ir grįžta visi savais keliais.

Smagu—jauties esąs katalikų, gilia žodžio prasme, šalyj.

Dievo Kūno Šventė šiemet išpuolė gegužės 26 d. 4 valandą ryto armotos šuviai praneša išaušus šventės dieną. Vietiniai, net vaikai, pripratę. Keliasi pamažel miestas, rėdosi, rengiasi švenčiai, baigia nebaigtus papuošimus, bėga ankstybai į bažnyčias, į koplyčias Šv. Komunijos, Šv. Mišių ir t. t.

7—8 ryto visas miestas ant kojų. Renkasi organizacijos, korporacijos, mokyklos, prieglaudos, vienuolynai—senosios

katedros link. Šiaip minia stumdosi, tripinėja—laukia. Šventės ūpas.

$8^1/_4$ ryto procėsija prasidėjo. Eina grupėmis, mokyklomis, prieglaudomis, korparacijomis pasiskirstę.

Pirmiausia išėjo kryžius — amžinas kiekvieno kataliko krikščionies žygio vadovas. Paskiau būrių būriais įvairios organizacijos bei vienuolynų vedamos prieglaudos.

Graudinantį ir stebėtinai jaukų įspūdį daro mažučių vaikelių pulkai. Visi baltai aprengti, mergaitės gėlių vainikėliais galvutes pasipuošė, žvakutėm ar gėlių pluokšteliais rankose. Nekurioms pritaisyti sparneliai. Džiaugiesi lig ašarų, matydamas tų nekaltų skaisčių kūdikių pulkus liūliuojant procėsijoj ir nors nesamoningai, bet visa savo šviesia ėsybe gerbiant Sutverėją ir keliant aukštyn sielas vyresniųjų.

Ana, eilėmis sustoję kaip kareiviai, banguoja šv. Mykolo kolegijos auklėtiniai. Orkestras griežia iškilmingą maršą. Muzikai sujudus, kažkas suspaudžia širdį — jos nepagaunami garsai išveržia beribės, begalybės ilgėsį, visą žmogų apima kažkokiu neatpasakojamu jausmu, malda — lyg didis troškimas, lyg nepasotintas alkis, skurdžiu skundu pripildo ėsybę.

Štai ir Universitas. Jo akademinės studentų draugijos eina ta tvarka, kuria skaitoma jų įsisteigimas. Viso labo draugijų 15. Tos, kurios turi savo vėliavas — neša jas. Nekurių vėliavų nešėjai pasipuošę tam tikrais kostiumais, su špagomis, pentinais ir t. t. Kiti eina paprastai, juodais rūbais. „Lituania" draugijų eilėje užima vos ketvirtą vietą nuo galo. Jai atstovauja šioj procėsijoj 6 studentai, tautinių spalvų kaspinėliais pasipuošę. Nesmagu lietuviams neturint vėliavos, negalint aukštai pakelti gražaus, žavinančio vyties ir trispalvės.

Procėsija išsivingiuoja — išsitęsia gatvių gatvelėmis sename mieste, slenka išpalengvo atkalnėn — paskardžiun, pereina aikštę ir vėl siaurute gatve leidžiasi žemyn. Kada paskutinieji būriai tik judinasi iš vietos, pirmieji jau grįžta į išėjimo punktą.

Pirmas armotos šuvis praneša dalyviams, kad Šv. Sakramentas, J. E. vyskupo Besson'o nešamas išėjo iš Katedros.

Jį seka kantono valdžios atstovai in corpore. Žilagalviai seneliai, šios žemės gyvenimo tarnautojai, įstatymų leidėjai, vykintojai ir teisėjai, liktarnomis rankose eina paskui Viešpačių — Viešpatį. Ir vėl pasidžiaugi esąs

katalikų šalyj, kame vyriausybė nebijo, nevengia parodyti gražų dievotumo pavyzdį globiamiesiems.

Toliau banguoja minia. Armota praneša Šv, Sakramentą atėjus į altorių. Kitas griausmas—ir minia suklumpa—tai vyskupas laimina Švenčiausiu.

Ir vėl, griaudimą išgirdus, minia sukyla ir slenka toliau. Taip pasikartoja visus 4 altorius lankant.

Senojo miesto gatvių namai nukabinti gobelėnais — kilimais. Altoriai papuošti vienas už kitą gražiau. Gal daugiausia rūpesnio padėta papuošti altoriui prie Alebertinum'o — tėvų. Dominikonų profesorių gyvenamo namo. Ir išėjo jis tikrai didingas ir gražus. Tuo labiau, kad didelė aikštė davė gana perspektyvos jam įvertinti ir pastebėti.

* * *

Laimingos, palaimintos degančios Dievo meile sielos, širdys aukūrai... Jūsų kylančią auką, jūsų skurdžią maldą, šventės pasiryžimą Dievas priims. *Argus.*

Šeduva (Panevėžio apskr.). Nors Šeduvoje jau nuo 1918 metų rudens veikia keturklasė „Saulės" progimnazija, kurioje yra virš pusantro šimto mokinių, bet iki šiol „Ateity" nieko apie Šeduvos moksleivių gyvenimą nebuvo rašyta. Išrodo lyg Šeduvoj moksleivių visai nesama ar niekas neveikiama. Tačiau ne visai taip yra. Šeduvoj yra susikūrę net dvi moksleivių organizacijos: ateitininkų, kurioje dauguma narių jaunesnieji mokiniai ir vadinama „bešalių" organizacija, kurion susibūrę dauguma vyresniųjų mokinių. Ateitininkai, gal būt del to, kad jaunesni, nors ir auklėtojų remiami, iki šiol savo inicijativa mažai ką teveikė. Pastaruoju laiku pradėjo leisti laikraštėlį vardu „Ateitininkų žiedai".

„Bešaliai" pereitais metais buvo sukrutę darbuotis, bet dabar kažkodel apsnūdo. Leidžia šapir. laikraštėlį: „Pirmieji žingsniai".

Nors pagrindiniais principais minėtos kuopos ir nesiskiria, tačiau iki šiol nesurado bendro pamato veikti išvien. Kai kurie iš „bešalių" laikosi toje organizacijoje ne del idėjos, bet del užsispyrimo.

Bet paskutiniu laiku bandoma pradėti veikti kartu. Rengiamas bendrai mokslo metų pabaigtuvėms vakarėlis. Manoma vaidinti: „Inteligentai" ir „Atsimerkė akys". Šiek tiek trukdo darbą perdaug įsigalėję privatinės vakaruškos, vadinamos „robaksais". Dauguma vyresniųjų moksleivių įstojo Šiaulių Sąjungon. Dešimts iš įstojusių Šaulių sąjungon pereitų metų pabaigoj buvo išėję ginti Tėvynės nuo

lenkų — grobikų, iš kurių vienas V. L. buvo sužeistas ir pakliuvęs lenkų belaisvėn, tačiau laimingai paspruko.

Tai tiek tuo tarpu apie Šeduvos moksleivius.

D. Vabalas.

26-IV-21

Veiveriai. Prieš karą Veiveriai buvo žymesnį, buvo juose „Mokytojų seminarija", 120 moksleivių, suvažiavusių iš įvairių Suvalkijos kampelių.

Rusams traukiantis iš Lietuvos, kartu išvažiavo ir mokytojų seminarija; pradinės mokyklos sustojo mokynusios. Visą okupacijos laiką Veiveriai merdėjo, kokį laiką nebuvo jokios mokyklos, tik vėliau, susikūrė pradinė mokykla, su 80 mok.

Vokiečiams iš Lietuvos išsitrenkus, lengviau atsidusom ir pradėjom dirbti. Pavyko įsteigti vidurinią mokyklą.

Spalio mėnesy 1919 m. prasidėjo mokslas, moksleivių buvo į 50, šįmet jau 80 moksleivių, didesnė dalis bernaičių.

Neturėdami jokios kuopelės, o matydami, jog yra būtinai reikalinga turėt, spalio mėnesy 1920 m. įkūrėm „Ateitininkų kuopą". Iš pradžios darbas ėjo nelabai sklandžiai, bet kas kartas žengiam vis pirmin, nenustodami vilties.

Per Tris Karalius suruošėm vakarėlį; padedant mokytojams, vakarėlis pavyko neblogiausiai.

Sekantiems metams tikimės turėti keturių klasių mokyklą ir sustiprinti veikimą. *A.*

Kražiai (Ras. apskr.). Mūsų ateitininkai susirinkę birželio 12 d. šventė metinę ateitininkų šventę. Šventė prasidėjo pamaldomis bažnyčioj; draugės tai dienai papuošė altorių žalumynais. Direktorius pasakė pamokslą, primindamas tos šventės svarbą. Po pamaldų, kad labiau tą šventę pagerbus, apie 2-rą valandą ateitininkai-ės susirinko į progimnaziją iškilmingam posėdžiui.

Kalbėjo ateitininkai, kankliečiai ir pavasarininkai. Po kalbu padainuota Lietuvos ir ateitininkų imnai. Pasakyta eilių, padainuota buvo ir solo.

Po posėdžio žeista. Visi patenkinti grįžo iš susirinkimo.

G. A. K.

Pranešimas.

Centro Valdyba prašo visas kuopas pranešti jai naują išrinktų valdybų sąstatą ir adresą.

Nuo redakcijos ir administracijos.

Spaudai nepaprastai pabrangus, administracija priversta prašyti visus „At“ prenumeratorių, užsimokėjusių iki naujų 1922 metų, damokėti už kiekvieną numerį — nežiūrint jo didumo ir pradedant nuo šito 5—6—po 1 auks. Kurie ima iš kuopų, sumokės joms, šiaip prenumeratoriai galės tą skolą prisiųsti kartu su prenumeratą kitiem 1922 metams. Visus skolininkus už praeitus ir šiuos metus prašom kuo veikiausiai atsilyginti, nes trūkstam pinigų kitiems numeriams leisti. Negavę pinigų būsim priversti paretinti „At.“ leidimą.

Prašom aukų iš kuopų ir šiaip pritariančių.

Redakcija primena, kad jai stinga korespondencijų, aprašymų, eilių, recenzijų ir šiaip straipsnių. Gaivinkite savo laikraštį.

Redakcijos atsakymai.

Drąsoliui, D-go korespondencijos nedėsim, reikia rūpintis suimti faktus ir juos tvarkiai raštu išdėstyti. D-gas gi primaigei minčių, kaip šiaudų daržinėje, sunku besurasti pradžią ir galą. Prašom rašyti, nenusiminti.

P L.. Korespondencijos iš Raseinių nededam, nes panaši jau tilpo 4 — 5 Numery.

Pr. J T-tos koresp. apie Münsterį gavom vėlai, tad tedėsim kitais metais; dabar neatsiektų savo tikslo, pervėlu. Laukiam draugo straipnių tąsos. Paskubėkit.

Vingiui. „Ar neparišti mūsų sparnai“ nedėsim; panašaus turinio jau dėjom: „Radau šaltinį“ nedėsim, perdaug jau paprastas, nuvalkiotas dalykas.

Sermėgiui. „Tarp šlamėsių ir aidų“ — silpna, nedėsim; lygiai ir „Tai tokios toktelės“.

Argusiui. D-gas malonėsi kitą kartą rašyti stambiau, pasigailėk savo ir redakcijos akių, be to spaustūvėn neperašę viso ko negalim duoti.

Visų šito „At“ numerio straipsnių autorių prašom kitą kartą teiktis prieš siųsdami redakcijai raštus juos bent persiskaityti ir dabaigti neužbaigtas mintis, nes redekcijai tikrai sunku kartais įspėti tikrąją autoriaus mintį. Beto prašom **žmoniškiau** rašyti.

AUKOS.

Kronferencijos reikalams paaukavo Kun. J. Vailokaitis — 200 a., J. Vailokaitis — 200. a., A. Žemaitis 100. a.

„Ateičiai“ paaukavo: Lazdijos kuopa — 200. a., Šakių kuopa — 1000 auks. Ačiu visiems aukotojams.

Leidėjas-Redaktorius **Dr. L. Bistras.**

Kaunas, Ožeškienės g-vė 12.

„Varpo“ B-vės spaustuvė. Kaunas, Laisvės Aleja Nr. 60.

SKELBIMAS.

Gauta moksleivių „Draugas“. Galima užsisakyti „Ateit.“ Administracijoje Ožeškienės gatvė Nr. 12.

Šitas numeris moksleiviams—6 auks.
kitiems—8 auks.

„Varpo“ B-vės spaustuvė. Kaunas, Laisvės Aleja Nr. 60.